

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

ЗВІТ РЕКТОРА ЧОРНОМОРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ (за 2015 календарний рік)

“УХВАЛЕНО”

Загальними зборами трудового
колективу ЧДУ ім. Петра Могили
від “17” лютого 2016 р., протокол № 4

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ОСОБИСТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА	4
2. НАВЧАЛЬНА ТА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА	6
2.1. Довузівська підготовка	6
2.2. Формування контингенту студентів	15
2.3. Розвиток інклюзивної освіти	27
2.3.1. Впровадження нових форм навчання	28
2.3.2. Розвиток навчання в інтегрованих групах, як формування мікромоделі соціального інклюзивного навчального середовища	31
2.4. Психологічна підтримка студентів університету	32
2.5. Ліцензування та акредитація	34
2.6. Виховна робота	37
3. ПІДГОТОВКА ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ	39
4. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА	45
4.1. Інформація про стан розвитку інноваційної діяльності і трансферу технологій	46
4.2. Видавнича, інформаційна та винахідницька діяльність	48
4.3. Проведення конференцій	51
4.4. Наукова робота студентів	52
5. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ІЗ ЗАКОРДОННИМИ ВНЗ	54
5.1. Сприяння участі студентів та викладчів у міжнародних програмах	56
5.2. Участь студентів та викладчів у міжнародних програмах обміну	57
5.3. Запрошення іноземних викладачів	58
5.4. Прийом іноземних громадян на навчання	59
5.5. Укладення міжнародних договорів	60
5.6. Співпраця ЧДУ ім. Петра Могили з фондами	65
6. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	69

ВСТУП

Чорноморський державний університет імені Петра Могили – це класичний університет європейського типу, основним завданнями якого є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність.

Цю роботу виконують в університеті **5 навчальних інститутів** (Інститут післядипломної освіти, Інститут державного управління, Навчально-науковий інститут інженерії об'єктів і систем, Інститут філології, Медичний інститут), **6 факультетів** (економічних, політичних, комп'ютерних наук, факультет соціології, факультет фізичного виховання та спорту, юридичний факультет).

Університет здійснює підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр та підготовку кадрів вищої кваліфікації в аспірантурі та докторантурі.

За результатами діяльності в 2014-2015 рр. університет посів 42 місце серед 200 найкращих навчальних закладів України в щорічному рейтингу ВУЗів ЮНЕСКО «Топ-200 Україна».

Інформаційним ресурсом Освіта.ua складено консолідований рейтинг, що об'єднує найбільш популярні рейтинги вузів України. Згідно з цим рейтингом університет посідає 48 місце серед 286 найкращих ВНЗ України, та 5 місце серед кращих ВУЗів Південного регіону.

Університет – єдиний вищий навчальний заклад, який вперше представляв Україну та її систему вищої освіти на Конференції лідерів Таллуарської мережі, результати якої знайшли відображення в книзі D. Watsona, R. M. Hollistera, S. E. Stroud та E. Babcock «The Engaged University International Perspectives on Civic Engagement».

1. ОСОБИСТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

За звітний період, крім обов'язків ректора, виконувалася навчальна робота обсягом 155 годин, у т. ч. – прочитано 28 годин лекцій, проведено 42 години групових занять, прийнято іспити і заліки з дисципліни «Системи технологій промисловості».

Окрім того, здійснювалося керівництво аспірантом кафедри екології та природокористування, а також науково-дослідними темами кафедри екології та природокористування Чорноморського державного університету імені Петра Могили «Теоретичні основи визначення індикаторів та коефіцієнтів вагомості індексів екологічної безпеки в системі сталого розвитку Південного регіону України» (ДР № 0114U004572), «Удосконалення енергозабезпечення закладів освіти Півдня України для зменшення техногенного впливу» (ДР № 0112U001104).

В рамках польсько-української співпраці підготовано заявку до фінансування за рахунок коштів Євросоюзу «Українсько-польська співпраця по використанню відновлювальних джерел для підвищення енергоефективності та екологічної безпеки університетських кампусів».

Ведеться керівництво проектом сумісних досліджень з Саарландським університетом (Німеччина) на тему «Increasing the Energy Efficiency and Environmental Safety of University Campuses by Means of Energy Redistribution between Traditional and Renewable Sources».

Взято участь у таких конференціях:

1. Міжнародна науково-практична конференція «Ольвійський форум-2015» - Чорноморський державний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 5-7 червня 2015 р.

2. The 3rd World Education Leaders Forum 2015 а рамках IYF World Cultural Camp, 5-9 липня, 2015 р., Південна Корея (м. Пусан, м. Сеул).

3. Конференція «Зовнішнє незалежне оцінювання в Україні: ситуація та перспективи», м.Київ, 2015 р.

4. XX Міжнародний Конгрес двигунобудівників, пгт. Коблево, Миколаївська обл., Україна, вересень 2015 р.

5. Щорічна науково-методична конференція „Могилянські читання - 2015”. – м. Миколаїв, ЧДУ ім. П.Могили, листопад 2015 р.

За звітний період видано:

1. Yuriy P. Kondratenko, Volodymyr Y. Kondratenko, Leonid P. Klymenko, Galyna V. Kondratenko, Eduard A. Shvets. Sensing of Intelligent Robots Based on Applications of Tactile Slip Displacement Sensors //Sensors & Transducers// IFSA Publishing, Volume 187, Issue 4, April 2015, pp. 29-38.

2. Leonid Klymenko. Advantages and disadvantages of External Independent Assessment //Matherilas of The 3rd World Education Leaders Forum 2015, July 2015, pp. 25-30.

3. Клименко Л. П. Математичне моделювання теплових процесів при литті в металевий кокіл короткого порожнинного циліндричного виливка / Клименко Л. П., Дихта Л. М., Андрєєв В. І. // Двигатели внутреннего сгорания. Научно-технический журнал, Харьков: НТУ «ХПИ». – 2015. - № 1. С. 57-63.

4. Клименко Л. П. Расчет параметров восстановления внутренней поверхности гильзы цилиндра / Клименко Л. П., Головки А. Е., Дихта Л. М., Андрєєв В. І., Соловьев С. Н. // Двигатели внутреннего сгорания. Научно-технический журнал, Харьков: НТУ «ХПИ». – 2015. - № 2 С. 82-85.

5. Патент на корисну модель № 96455 Матеріал кокілю і виливниці для відливання поршневих кілець, гільз з циліндрів двигунів, насосів або компресорів/ Клименко Л. П., Андрєєв В. І., Прищепов О. Ф., Головки А. Є.- Заявл. 23.07.2014; Опубл. 10.02.2015. – Бюл. №.3 – с. 4.

6. Патент на винахід № 109913 Автомобільна гальмівна система / Соловйов С. М., Клименко Л. П., Гурський А. М., Бойко Т. А., Борцов О. С.. – Заявл. 27.10.2014; Опубл. 26.10.2015. – Бюл. № 20. – с. 9.

Член Атестаційної та Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти та науки України.

Брав участь у Чемпіонаті України з академічного веслування серед ветеранів та інших змаганнях.

2. НАВЧАЛЬНА ТА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА

2.1. Робота приймальної комісії по прийому студентів на навчання на 2015/2016 навчальний рік

Розвиток освітніх технологій університету здійснюється всебічним удосконаленням профорієнтаційної роботи, підготовки до складання вступних іспитів та ЗНО, консультування батьків абітурієнтів.

За звітний період успішно проведено заходи разом з обласним та районними центрами зайнятості «Ярмарки професій», конкурс «Ерудит професій», виїзні агітаційні заходи для учнів шкіл м. Миколаєва та області. Професорсько-викладацький склад університету постійно займається агітаційно-інформаційною та роз'яснювальною роботою серед випускників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації з метою залучення їх до продовження навчання для здобуття ступеня бакалавра, рівня спеціаліста та ступеня магістра.

Для абітурієнтів регулярно проводяться Дні відкритих дверей загальноуніверситетські та по факультетам. Завдяки успішній роботі приймальної комісії, підготовчого відділення та професорсько-викладацького складу, щорічно професійно зорієнтовані абітурієнти поповнюють ряди студентів Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

У 2015 році набір студентів виконувався по 25 напрямках (ліцензований обсяг набору 1355 осіб) денної форми навчання та 15 напрямках (ліцензований обсяг набору 595 осіб) заочної форми навчання.

Кількість поданих заяв на денну форму навчання від абітурієнтів становила 5920, що на 479 заяв менше ніж у минулому році. Кількість осіб, які подали заяви становила близько 2960, що на 460 осіб більше ніж у 2014 році.

Зараховано на денну форму навчання 1333 особи, з них – 873 на місця держзамовлення, з них 35 осіб зараховано на місця державного замовлення минулих років, 460 – за контрактом. В 2014 році кількість осіб, зарахованих на 1 курс, - 423 особи, а 2015 року - 456. Державне замовлення на денну форму навчання для здобуття ступеня магістра було збільшене на 8%.

Відповідно до кількості поданих заяв конкурс для здобуття ступеня бакалавра (на місця державного замовлення) склав 9,14 осіб на 1 місце. Конкурс на місця держзамовлення для навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліста склав 2,69 осіб на 1 місце, а для здобуття ступеня магістра – 2,38 осіб на 1 місце. Інформація про розподіл зарахованих абітурієнтів по напрямках та в порівнянні по роках зарахування подано у таблицях 2.1.1. - 2.1.5.

Таблиця 2.1.1.

**Інформація про кількість зарахованих за державним замовленням та за кошти фізичних та юридичних осіб у
2009-2015 роках (денна форма навчання)**

№ з/п	Напрямок підготовки	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
		держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт	держзамовлення	контракт
1	Екологія, ОНС та ЗП	15	22	20	8	24	2	20	16	20	7	20	4	25	2
2	Фінанси і кредит	14	47	16	28	11	27	15	54	13	49	15	50	13	25
3	Комп'ютерні науки	88	19	80	12	43	4	90	2	75	3	75	-	75	-
4	Політологія	28	43	15	39	5	17	-	14	5	34	8	23	10	1
5	Мова і література	26	54	32	56	39	32	30	53	25	53	30	40	45	29
6	Правознавство	9	45	11	45	10	17	10	31	7	23	7	40	12	25
7	Соціальна робота	29	20	16	30	15	15	20	25	15	17	15	5	16	4
8	Соціологія	32	11	23	25	18	12	25	19	20	17	20	10	11	9
9	Приладобудування	30	-	25	1	20	15	40	-	30	0	22	-	11	-
10	Міжнародні відносини	12	35	12	35	9	16	10	19	5	31	5	21	8	26
11	Переклад	16	36	23	35	24	33	20	38	25	34	20	31	26	34
12	Укр. та англ. мова	39	7	33	11	23	2	40	8	35	8	35	8	40	2
13	Комп'ютерна інженерія	48	9	48	9	25	-	55	1	55	0	50	1	50	-
14	Системний аналіз	-	-	-	-	-	-	-	-	15	0	20	0	16	-
15	Історія	14	13	15	5	14	4	15	4	13	12	25	8	19	-
16	Економіка підприємства	-	23	-	15	-	9	5	14	5	13	5	12	5	16

17	Облік і аудит	-	6	-	16	-	14	-	5	3	11	3	7	5	9
18	Здоров'я людини	-	24	-	19	-	19	5	25	5	25	3	12	10	6
19	Міжнародна інформація	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	6	0	14
20	Психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	33	10	25
21	Будівництво	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	6	-
22	Спорт	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	21	16	30
23	Геодезія, картографія та землеустрій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	5	15	1
24	Менеджмент	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	9
25	Журналістика										-	-	-	6	29
Разом по університету		400	414	369	389	280	238	400	328	371	339	423	337	456	296
Загальна кількість		814		758		518		728		710		760		752	

Таблиця 2.1.2.

Інформація про кількість зарахованих за державним замовленням та за кошти фізичних та юридичних осіб у 2015 році на 2-3 курси (на базі диплома молодшого спеціаліста) денної форми навчання

№ з/п	Напрямок	Курс	Держзамовлення	Контракт
1	Фінанси і кредит	2	-	1
2	Облік і аудит	3	-	9
3	Економіка підприємства	2	-	1
	Економіка підприємства	3	1	1
4	Приладобудування	2	1	1
	Приладобудування	3	7	-
5	Будівництво	2	10	-
6	Міжнародні відносини	2	-	2
7	Міжнародна інформація	2	-	2
8	Соціальна робота	2	3	-
	Соціальна робота	3	5	-
9	Психологія	2	1	-
10	Комп'ютерні науки	2	8	1
	Комп'ютерні науки	3	4	1
11	Комп'ютерна інженерія	2	7	1
	Комп'ютерна інженерія	3	9	-
12	Системний аналіз	3	4	-
13	Здоров'я людини	2	-	4
	Здоров'я людини	3	-	1
14	Спорт	2	-	14
	Спорт	3	5	12
15	Геодезія	3	5	2
16	Правознавство	2	-	1
	Правознавство	3	-	11
17	Філологія (переклад)	2	-	3
18	Філологія (англ, нім.)	2	-	2
19	Філологія (англ. укр.)	2	1	-
Всього			71	70
В т.ч. держзамовлення-2015			36	

Таблиця 2.1.3.

Інформація про кількість зарахованих за державним замовленням та за кошти фізичних та юридичних осіб у 2012-2015 роках на ОКР спеціаліст

№ з/п	Напрямок підготовки	2012		2013		2014		2015	
		за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом
1	Економіка підприємства	8	7	15	2	8	-	-	-
2	Облік і аудит	-	-	-	-	8	4	5	-
3	Переклад	10	8	20	7	20	0	10	1
4	Мова і література (англійська)	20	-	18	0	18	-	-	-
5	Фінанси і кредит	16	32	30	30	15	6	7	2
6	Системне програмування	18	2	19	1	19	-	-	-
7	Фізична реабілітація	-	-	-	-	13	1	14	2
8	Правознавство	30	30	20	8	30	27	27	6
9	Міжнародні відносини	13	5	7	8	13	4	6	-
10	Політологія	23	1	18	5	18	2	13	-
11	Соціологія	5	18	18	10	20	3	10	-
12	Соціальна робота	25	9	20	11	20	2	10	9
13	Системи і методи прийняття рішень	27	11	25	26	25	1	-	-
14	Медичні прилади і системи	20	2	18	6	16	1	5	-
Разом по університету		215	125	228	114	243	55	107	20
Загальна кількість		340		342		298		127	

Таблиця 2.1.4.

Інформація про кількість зарахованих за державним замовленням та за кошти фізичних та юридичних осіб у 2012-2015 роках на ОКР магістр

№ з/п	Напрямок підготовки	2012		2013		2014		2015	
		за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом	за державним замовленням	за контрактом
1	Міжнародні відносини	8	2	10	13	10	1	10	2
2	Історія	10	0	8	2	10	0	9	1
3	Мова і література(англійська)	20	5	15	0	15	6	16	6
4	Мова і література(німецька)	10	0	10	3	10	1	8	2
5	Переклад	10	4	13	3	12	1	15	6
6	Українська мова і література	20	1	18	0	18	3	11	-
7	Системи і методи прийняття рішень	25	0	24	3	15	0	23	-
8	Системне програмування	-	-	-	-	9	0	19	2
9	Фізична реабілітація	-	-	-	-	9	1	7	3
10	Екологія та охорона навколишнього середовища	20	0	13	7	18	2	17	1
11	Соціологія	5	5	7	3	7	0	7	1
12	Політологія	18	0	12	4	12	6	9	-
13	Державна служба			0	43	0	30	-	44
14	Фінанси і кредит	17	8	5	16	15	8	14	1
15	Міське самоврядування	-	-	0	25	0	19	-	-
16	Економіка підприємства	-	-	-	-	8	4	13	2
17	Системи штучного інтелекту	-	-	-	-	15	0	13	-
18	Соціальна робота	13	2	12	1	13	0	14	-
19	Медичні прилади і системи	15	0	15	0	15	0	12	1
20	Облік і аудит	-	-	-	-	-	-	12	-
21	Якість, стандартизація та сертифікація	-	-	-	-	-	-	10	2
Разом по університету		191	27	162	123	211	82	239	74
Загальна кількість		218		285		293		313	

Таблиця 2.1.5.

**Конкурс за поданими заявами у 2015 році, включаючи заяви
на другий та третій напрям:**

ОКР	Напрямок підготовки	Подані заяви	Конкурсна ситуація на місця	
			Загальний конкурс	Держ замовлення
Бакалавр	Приладобудування	92	1,53	6,13
Бакалавр	Фінанси і кредит	265	2,94	20,38
Бакалавр	Соціологія	128	2,56	12,8
Бакалавр	Облік і аудит	177	5,9	35,4
Бакалавр	Комп'ютерна інженерія	217	3,62	4,34
Бакалавр	Правознавство	223	3,72	22,3
Бакалавр	Соціальна робота	73	1,46	4,87
Бакалавр	Історія	116	2,9	6,44
Бакалавр	Комп'ютерні науки	269	2,34	3,59
Бакалавр	Екологія, ОНС та ЗПК	103	2,29	4,12
Бакалавр	Міжнародні відносини	273	5,46	34,13
Бакалавр	Здоров'я людини	103	3,43	10,3
Бакалавр	Політологія	100	1,33	10
Бакалавр	Економіка підприємства	119	3,97	23,8
Бакалавр	Філологія, Переклад	367	5,24	14,68
Бакалавр	Філологія: Мова і література	342	3,8	7,6
Бакалавр	Філологія: Українська мова і література	184	3,68	4,6
Бакалавр	Системний аналіз	163	6,52	8,15
Бакалавр	Геодезія, картографія та землеустрій	74	1,23	4,93
Бакалавр	Спорт	137	2,74	9,13
Бакалавр	Психологія	257	4,28	25,7
Бакалавр	Будівництво	68	1,13	4,53
Бакалавр	Міжнародна інформація	94	3,13	---
Бакалавр	Менеджмент	143	5,72	28,6
Бакалавр	Журналістика	84	1,68	16,8

На заочну форму навчання в 2015 році зараховано 318 осіб, з них – 71 особа на основі ПЗСО для здобуття ступеня «бакалавр», 91 особа – на основі раніше здобутого ОКР молодший спеціаліст на 2-3 курси відповідно, 26 осіб – для здобуття ОКР «спеціаліст» та 131 особа – для здобуття ступеня «магістр», з них 75 осіб – на спеціальність 8.15010002 «Державна служба». Інформація про розподіл зарахованих абітурієнтів по напрямках та спеціальностях подано у таблицях 2.1.6. - 2.1.10.

Таблиця 2.1.6.

Інформація про кількість зарахованих за кошти фізичних та юридичних осіб на базі ПЗСО (заочна форма навчання)

	Напрямок	держзамовлення	контракт
1.	Облік і аудит	1	1
2.	Економіка підприємства	4	1
3.	Приладобудування	1	0
4.	Міжнародні відносини	0	8
5.	Політологія	1	3
6.	Соціальна робота	0	1
7.	Комп'ютерна інженерія	16	1
8.	Здоров'я людини	2	4
9.	Екологія	4	0
10.	Правознавство	17	4
11.	Філологія	1	1
Всього		47	24

Таблиця 2.1.7.

Інформація про кількість зарахованих за кошти фізичних та юридичних осіб у 2015 році на 2-3 курси (на базі диплома молодшого спеціаліста) заочної форми навчання

	Напрямок	Держзамовлення	Контракт
1.	Комп'ютерна інженерія	6	4
2.	Історія	1	0
3.	Філологія	0	4
4.	Здоров'я людини	2	0
5.	Облік і аудит	0	1
6.	Правознавство	0	24
7.	Соціальна робота	2	0
8.	Екологія	2	1
Всього		13	34
3 курс			
1.	Комп'ютерна інженерія	0	2
2.	Соціальна робота	0	6
3.	Здоров'я людини	0	10
4.	Облік і аудит	0	9
5.	Фінанси і кредит	0	2
6.	Правознавство	11	4
Всього		11	33
Загальна кількість (2-3 курси):		24	77

Таблиця 2.1.8.

Інформація про кількість за кошти фізичних та юридичних осіб у 2015 році на ОКР спеціаліст (заочна форма навчання)

ОКР	Спеціальність	Держзамовлення	Контракт
Спеціаліст	Правознавство	0	26
Всього		0	26

Таблиця 2.1.9.

Інформація про кількість за кошти фізичних та юридичних осіб у 2015 році для здобуття ступеня магістр (заочна форма навчання)

№	ОКР	Спеціальність	Держзамовлення	Контракт
1.	Магістр	Економіка підприємства	0	3
2.	Магістр	Фінанси і кредит	2	12
3.	Магістр	Соціальна робота	0	5
4.	Магістр	Історія	1	3
5.	Магістр	Філологія (англ.)	0	3
6.	Магістр	Політологія	1	2
7.	Магістр	Міжнародні відносини	5	5
8.	Магістр	Екологія	1	2
9.	Магістр	СМПР	2	4
10.	Магістр	Філологія (українська)	0	1
11.	Магістр	Фізична реабілітація	0	4
Всього:			12	44

Найвищий конкурс на місця державного замовлення для здобуття ступеня бакалавра був на напрями «облік і аудит» - 35,4, «міжнародні відносини» - 34,13, «менеджмент» - 28,6 та «психологія» - 25,7 осіб на 1 місце. Найнижчий конкурс на місця державного замовлення для здобуття ступеня бакалавра був на напрямках «комп'ютерні науки» - 3,59, «екологія, охорона навколишнього середовища» - 4,12 та «будівництво» - 4,53 осіб на місце.

У 2015 році до ЧДУ ім. Петра Могили серед пільгових категорій було зараховано 35 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 17 дітей-інвалідів та інвалідів 1 та 2 групи. У 2015 році до ЧДУ імені Петра Могили вступили на навчання 3 іноземці.

Під час вступної кампанії 2015 року кількість зарахованих до ЧДУ імені Петра Могили збільшилася, тому профорієнтаційну та агітаційну роботу з набору на навчання можна визнати задовільною. Однак слід звернути увагу на посилення агітаційно-інформаційних заходів з набору на напрями підготовки, конкурсна ситуація з яких показала найменший результат.

2.2. Формування контингенту студентів

Формування контингенту студентів – це та складова, яка найбільшою мірою визначає успішність ЧДУ імені Петра Могили, його штатні можливості та фінансовий стан.

Навчально-виховний процес підготовки фахівців з вищою освітою у 2015 році забезпечували 6 факультетів, 4 інститути, 36 кафедр (з них 24 випускаючих).

ЧДУ імені Петра Могили організовує процес навчання за рейтинговою системою. Рейтингова система оцінки знань спрямована на заохочення активної, систематичної, творчої роботи студента протягом триместру, виховання відповідальності за результати навчання.

На основі рейтингового оцінювання знань та вмінь студентів запроваджено систему конкурсного відбору студентів для призначення персональних та іменних стипендій, перевodu студентів з контрактної форми навчання на бюджетну, а також при здійсненні працевлаштування.

Обсяги прийому та випуску в межах ліцензійного обсягу знаходяться під контролем Міністерства освіти і науки України.

За звітний період державне замовлення на підготовку фахівців виконувалось в повному обсязі.

ЧДУ імені Петра Могили провадить свою освітню діяльність за напрямками підготовки (спеціальностями) зазначеними в табл. 2.2.1.

Таблиця 2.2.1.

Підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями

№ п/п	Шифр та найменування галузі знань	Код та напрям підготовки бакалаврів	Ліцензований обсяг	
			Денна	Заочна
1	2	3	4	5
Підготовка бакалаврів				
1	0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини	6.010202 Спорт	50	-
		6.010203 Здоров'я людини	30	15
2	0203 Гуманітарні науки	6.020302 Історія	40	25
		6.020303 Філологія	210	80
3	0301 Соціально-політичні науки	6.030101 Соціологія	50	25
		6.030102 Психологія	60	-
		6.030104 Політологія	75	25
4	0302 Міжнародні відносини	6.030201 Міжнародні відносини	50	25
		6.030204 Міжнародна інформація	30	-
5	0303 Журналістика та інформація	6.030301 Журналістика	50	-
6	0304 Право	6.030401 Правознавство	60	60
7	0305 Економіка та підприємництво	6.030504 Економіка підприємства	30	25
		6.030508 Фінанси і кредит	90	40

		6.030509 Облік і аудит	30	25
8	0306 Менеджмент і адміністрування	6.030601 Менеджмент	25	-
9	0401 Природничі науки	6.040106 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування	45	25
10	0403 Системні науки та кібернетика	6.040303 Системний аналіз	25	-
11	0501 Інформатика та обчислювальна техніка	6.050101 Комп'ютерні науки	115	100
		6.050102 Комп'ютерна інженерія	60	50
12	0510 Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології	6.051003 Приладобудування	60	25
13	0601 Будівництво та архітектура	6.060101 Будівництво	60	-
14	0801 Геодезія та землеустрій	6.080101 Геодезія, картографія та землеустрій	60	-
15	1301 Соціальне забезпечення	6.130102 Соціальна робота	50	50

Підготовка спеціалістів, магістрів

№ п/п	Шифр та найменування галузі знань	Код та назва спеціальності підготовки	Ліцензований обсяг	
			Денна	Заочна
1	2	3	4	5
1	0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини	7.01020302 Фізична реабілітація	25	25
		8.01020302 Фізична реабілітація	10	10
2	0203 Гуманітарні науки	8.02030201 Історія	10	10
		8.02030301 Українська мова і література	30	25
		8.02030302 Мова і література (англійська)	45	25
		8.02030302 Мова і література (німецька)	15	15
		7.02030304 Переклад (англійська та німецька мови)	40	-
		8.02030304 Переклад (англійська та німецька мови)	40	25
3	0301 Соціально-політичні науки	7.03010101 Соціологія (за видами діяльності)	10	-

		8.03010101 Соціологія (за видами діяльності)	40	25
		7.03010401 Політологія (за сферами політичної діяльності)	15	15
		8.03010401 Політологія (за сферами політичної діяльності)	40	40
4	0302 Міжнародні відносини	7.03020101 Міжнародні відносини	10	-
		8.03020101 Міжнародні відносини	45	30
5	0304 Право	7.03040101 Правознавство	60	60
6	0305 Економіка та підприємництво	7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	15	-
		8.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	30	25
		7.03050801 Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	40	-
		8.03050801 Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	75	25
		7.03050901 Облік і аудит	20	15
		8.03050901 Облік і аудит	25	-
7	0401 Природничі науки	8.04010601 Екологія та охорона навколишнього середовища	20	15
8	0403 Системні науки та кібернетика	7.04030302 Системи і методи прийняття рішень	30	-
		8.04030301 Системи і методи прийняття рішень	100	25
9	0501 Інформатика та обчислювальна техніка	8.05010104 Системи штучного інтелекту	20	-
		7.05010202 Системне програмування	10	10
		8.05010202 Системне програмування	25	-
		8.05010104 Системи штучного інтелекту	20	-
10	0510 Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології	7.05100307 Медичні прилади і системи	15	-
		8.05100307 Медичні прилади і системи	30	15
11	1301 Соціальне забезпечення	7.13010201 Соціальна робота	60	-
		8.13010201 Соціальна робота	15	15
12	1501 Державне	8.15010002 Державна служба	75	75

	управління	8.15010009 Місцеве самоврядування	25	25
13	1801 Специфічні категорії	8.18010010 Якість, стандартизація та серифікація	25	-

Станом на 01.10.2015 р. в університеті на денній формі навчається 3507 студентів, із них за кошти державного бюджету навчаються 2157 студентів, а за кошти фізичних і юридичних осіб за денною формою навчання – 1350; 138 студентів навчаються за рахунок Голодержслужби України, із них: 127 – за спеціальністю «Державна служба» та 11 – за спеціальністю «Місцеве самоврядування»; (табл. 2.2.2); 431 студент навчається за заочною формою навчання (табл. 2.2.3).

Таблиця 2.2.2.

Контингент студентів денної форми навчання

№ п/п	Шифр напрямку підготовки, спеціальності	Напрямок підготовки, спеціальність	Чисельність студентів		
			Разом	У т. ч.	
				За державним замовленням.	За контрактом
1.	6.010202	Спорт	162	34	128
2.	6.010203 7.01020302 8.01020302	Здоров'я людини Фізична реабілітація	109	44	65
3.	6.020302 8.02030201	Історія	117	87	30
4.	6.020303 7.02030304 8.02030304	Філологія (переклад) Переклад (англ., нім.)	249	125	124
5.	6.020303 8.02030301	Філологія (українська) Українська мова і література	180	164	16
6.	6.020303 7.02030302 8.02030302	Філологія (англійська, німецька, французька) Мова і література	341	180	161
7.	6.030101 7.03010101 8.03010101	Соціологія Соціологія (за видами діяльності)	129	91	38
8.	6.030102	Психологія	78	21	57
9.	6.030104	Політологія	119	56	63

	7.03010401 8.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)			
10.	6.030201 7.03020101 8.03020101	Міжнародні відносини	140	57	83
11.	6.030204	Міжнародна інформація	25	0	25
12.	6.030301	Журналістика	35	5	30
13.	6.030401 7.03040101	Правознавство	209	63	146
14.	6.030504 7.03050401 8.03050401	Економіка підприємства Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	100	43	57
15.	6.030508 7.03050801 8.03050801	Фінанси і кредит Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	263	96	167
17.	6.030509 7.03050901	Облік і аудит	81	30	51
18.	6.030601	Менеджмент	15	5	10
19.	6.040106 8.04010601	Екологія, охорона НС та збалансоване природокористування	144	123	21
20.	6.040303 7.04030302 8.04030302	Системний аналіз Системи і методи прийняття рішень	83	83	0
21.	6.050101 8.05010104	Комп'ютерні науки Системи штучного інтелекту	325	320	5
22.	6.050102	Комп'ютерна інженерія Системне програмування	198	194	4
	7.05010202 8.05010202				
23.	6.051003 7.05100307 8.05100307	Приладобудування Медичні прилади і системи	146	142	4
24.	6.060101	Будівництво та архітектура	26	26	0
25.	6.080101	Геодезія та землеустрій	54	40	14
26.	6.130102 7.13010201 8.13010201	Соціальна робота	168	118	50
27.	8.18010010	Якість, стандартизація та сертифікація	11	10	1
Разом			3507	2157	1350

Таблиця 2.2.3.

**Контингент студентів Інституту державної служби та Інституту
післядипломної освіти**

№ п/п	Шифр напрямку підготовки, спеціальності	Напрямок підготовки, спеціальність	Чисельність студентів за списком		
			Разом	У т. ч.	
				За державним замовленням.	За контрактом
1.	8.15010002	Державна служба (денна форма навчання)	44	17	27
2.	8.15010009	Місьцеве самоврядування (денна форма навчання)	11	0	11
3.	8.15010002	Державна служба (заочна форма навчання)	83	71	12
4.	6.010203 8.01020302	Здоров'я людини Фізична реабілітація	19 4	4 0	15 4
5.	6.020302 8.01020302	Історія	2 4	1 1	1 3
6.	6.020303 8.02030302	Філологія (англійська, німецька, французька) Мова і література	27 4	1 0	26 4
7.	8.02030301	Українська мова і література	1	0	1
8.	6.030102	Психологія	3	3	0
8.	6.030104 8.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)	17 3	1 1	16 2
9.	6.030201 7.03020101 8.03020101	Міжнародні відносини	9 7 10	0 0 5	9 7 5
10.	6.030401 7.03040101	Правознавство	118 35	28 0	90 35
11.	6.030504 8.03050401	Економіка підприємства	5 3	4 0	1 3
12.	6.030508	Фінанси і кредит (за	6	0	6

	7.03050801	спеціалізованими програмами) (ступенева форма навчання)			
13.	6.030508 8.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	40 18	0 2	40 16
14.	6.030509	Облік і аудит	13	1	12
15.	6.040106 8.04010601	Екологія, охорона НС	7 4	6 1	1 3
16.	6.050101	Комп'ютерні науки	1	0	1
17.	6.050102	Комп'ютерна інженерія	29	22	7
18.	8.04030302	Системи і методи прийняття рішень	6	2	4
19.	6.051003	Приладобудування	1	1	0
11.	6.130102 8.13010201	Соціальна робота (заочна форма навчання)	38 6	2 0	36 6
Разом			578	174	404

Таблиця 2.2.4.

Показники випуску фахівців у 2014-2015 н.р.

№ п/п	Шифр напрямку підготовки, спеціальності	Напрямок підготовки, спеціальність	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Бакалавр				
1.	6.010203	Здоров'я людини	16	0
2.	6.020302	Історія	15	0
3.	6.020303	Філологія (переклад)	41	0
4.	6.020303	Філологія (українська)	11	0
5.	6.020303	Філологія (англійська, німецька, французька)	54	5
6.	6.030101	Соціологія	25	0
7.	6.030104	Політологія	17	7
8.	6.030201	Міжнародні відносини	25	0
9.	6.030401	Правознавство	31	30
10.	6.030504	Економіка підприємства	7	0
11.	6.030508	Фінанси і кредит	31	22
12.	6.030509	Облік і аудит	11	0
13.	6.040106	Екологія, охорона НС та збалансоване природокористування	21	0
14.	6.050101	Комп'ютерні науки	32	0
15.	6.050102	Комп'ютерна інженерія	14	0
16.	6.051003	Приладобудування	19	0
17.	6.130102	Соціальна робота	24	18
Разом:			394	82
Спеціаліст				

1.	7.01020302	Фізична реабілітація	14	0
2.	7.02030304	Переклад	17	0
3.	7.02030302	Мова і література	15	0
4.	7.03010101	Соціологія (за видами діяльності)	23	0
5.	7.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)	19	0
6.	7.03020101	Міжнародні відносини	15	6
7.	7.03040101	Правознавство	56	0
8.	7.03050401	Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	8	0
9.	7.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	26	0
10.	7.03050901	Облік і аудит	12	
11.	7.04030302	Системи і методи прийняття рішень	25	0
12.	7.05010202	Системне програмування	16	0
13.	7.05100307	Медичні прилади і системи	0	0
14.	7.13010201	Соціальна робота	22	0
Разом:			268	6
Магістр				
1.	8.01020302	Фізична реабілітація	10	0
2.	8.02030201	Історія	10	0
2.	8.02030304	Переклад	14	0
3.	8.02030301	Українська мова і література	12	0
4.	8.02030302	Мова і література	23	3
5.	8.03010101	Соціологія (за видами діяльності)	7	0
6.	8.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)	16	5
7.	8.03020101	Міжнародні відносини	23	0
8.	8.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)	0	16
9.	8.04010601	Екологія та охорона НС	20	6
10.	8.04030302	Системи і методи прийняття рішень	25	0
11.	8.05100307	Медичні прилади і системи	10	0
12.	8.13010201	Соціальна робота	14	5
13.	8.15010002	Державна служба	20	0
14.	8.15010009	Міське самоврядування	25	0
Разом:			229	35

Постійно проводиться перепідготовка спеціалістів та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими спеціальностями. По Інституту післядипломної освіти навчається 451 особа.

Таблиця 2.2.5.

**Перепідготовка спеціалістів та підвищення кваліфікації фахівців
за акредитованими спеціальностями**

№ з/п	Номер та дата договору	Назва спеціальності	Кількість слухачів, які закінчили навчання, осіб
Миколаївський обласний центр зайнятості та районні центри зайнятості			
1	Договір № 1469/119/14Г від 19.12.2014р. (Районний ЦЗ)	Основи адміністрування програми бухгалтерського обліку "1С:Підприємство" на підприємствах соціальної сфери	1
2	Договір № 1405/14/14Г від 22.12.2014р. (Районний ЦЗ)		1
3	Договір № 1468/35/14Г від 22.12.2014р. (Районний ЦЗ)		2
4	Договір № 1403/119/14Г від 22.12.2014р. (Районний ЦЗ)		6
5	Договір № 1404/08/14Г від 22.12.2014р. (Районний ЦЗ)		2
6	Договір № 1400/2/15 від 21.01.2015р. (Обласний ЦЗ)		16
7	Договір № 1400/173/14 від 22.12.2014р. (Обласний ЦЗ)	Бізнес-планування для організації підприємницької діяльності	26
8	Договір № 1400/7/15 від 21.01.2015р. (Обласний ЦЗ)		16
9	Договір № 1400/33/15 від 20.02.2015р. (Обласний ЦЗ)		17
10	Договір № 1400/53/15 від 13.03.2015р. (Обласний ЦЗ)		14
11	Договір № 1400/79/15 від 22.04.2015р. (Обласний ЦЗ)		23
12	Договір № 1400/88/15 від 14.05.15р. (Обласний ЦЗ)		24
13	Договір № 1400/99/15 від 18.06.15р. (Обласний ЦЗ)		19
14	Договір № 1400/109/15 від 21.07.2015р. (Обласний ЦЗ)		19
15	Договір № 1400/114/15 від 21.08.2015р. (Обласний ЦЗ)		18
16	Договір № 1400/80/15 від 22.04.2015р. (Обласний ЦЗ)	Новітні інформаційні технології в сфері бухгалтерського обліку та податкового обліку	9
17	Договір № 1400/100/15 від	Започаткування власної	8

	18.06.2015р. (Обласний ЦЗ)	справи. Бізнес планування	
18	Договір № 1400/108/15 від 21.07.2015р. (Обласний ЦЗ)		12
19	Договір № 1400/170/14 від 11.12.2014р. (Обласний ЦЗ)	Практичний WEB-дизайн для соціально орієнтованих підприємств та громадських організацій: проектування, створення та супроводження WEB-вузла	14
20	Договір № 1400/110/15 від 10.08.2015р. (Обласний ЦЗ)		8
21	Договір № 1400/55/15 від 13.03.2015р. (Обласний ЦЗ)	Розробка програмного забезпечення для платформи Android	9
22	Договір № 1400/113/15 від 21.08.2015р. (Обласний ЦЗ)	Навчання англійської мови за професійним спрямуванням	12
23	Договір № 1405/2/15Г від 18.03.2015р. (Районний ЦЗ)	Сучасні інформаційні технології аналізу та обробки даних на підприємствах соціальної сфери	7
24	Договір № 1402/2/15Г від 20.03.2015р. (Районний ЦЗ)		8
25	Договір № 1404/02/15Г від 19.03.2015р. (Районний ЦЗ)		1
26	Договір № 1403/05/15Г від 13.03.2015р. (Районний ЦЗ)		3
27	Договір № 1465/16/15Г від 21.05.2015р. (Районний ЦЗ)		1
28	Договір № 1402/6/15Г від 21.05.2015р. (Районний ЦЗ)		6
29	Договір № 1404/05/15Г від 21.05.2015р. (Районний ЦЗ)		3
30	Договір № 1403/28/15Г від 18.05.2015р. (Районний ЦЗ)		4
31	Договір № 1404/06/15Г від 26.08.2015р. (Районний ЦЗ)		7
32	Договір № 1404/7/15Г від 21.08.2015р. (Районний ЦЗ)		11
33	Договір № 1405/6/15Г від 20.08.2015р. (Районний ЦЗ)		5
34	Договір № 1400/158/14 від 10.10.2014р. (Обласний ЦЗ)	Користування та обслуговування інформаційно-облікових систем на підприємствах соціальної сфери	17
Разом по Миколаївському обласному та районним центрам зайнятості			349
Проект ОБСЄ та ГО «Ліга офіцерів»			

	Договір № 3 від 30.04.2015р.	Практичний Веб дизайн: проектування, створення та супроводження Веб- вузла	30
	Договір № 7 від 01.06.2015р.	Економічні основи підприємницької діяльності в сфері фізичної реабілітації	24
	Договір № 27 від 08.10.2015р		24
Разом по ОБСЄ			78
Проект «Україна-Норвегія»			
	Договір № 11/15 від 12.05.2015р.	Основи бізнес- комунікації. Англійська мова	27
	Договір № 11/15 від 12.05.2015р	Веб-дизайн та англійська мова в інформаційних технологіях	27
	Договір № 29/15 від 14.09.2015р		37
Разом по Норвегії			91
«Підвищення кваліфікації викладачів»			
	Договір № 1/1/15 ПК від 05.05.2015р (ММІРЛ ВНЗ У « Україна»)	«Фізична реабілітація»	11
«Індивідуальне навчання»			
	Договір № 1/15 ПК від 05.06.2015р.	Економічні основи підприємницької діяльності в сфері фізичної реабілітації	1
Разом за 2015 рік			513

Таблиця 2.2.6.

Контингент студентів Інституту післядипломної освіти

№ п/п	Шифр напрямку підготовки, спеціальності	Напрямок підготовки, спеціальність	Чисельність студентів за списком		
			Разом	У т. ч.	
				За державним замовленням.	За контрактом
1.	6.020303	Філологія (англійська, німецька, французька)	25	1	24
	8.02030302	Мова і література (заочна форма навчання)	5	0	5

2.	6.050102	Комп'ютерна інженерія (заочна форма навчання)	34	23	11
3.	6.050101	Комп'ютерні науки, Інтелектуальні системи прийняття рішень (денна форма навчання)	1	0	1
4.	8.18010010	Якість, стандартизація та сертифікація (денна форма навчання)	12	10	2
5.	6.030508 8.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами) (заочна форма навчання)	57	2	55
6.	7.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами) (Перепідготовка) (денна форма навчання)	6	0	6
7.	6.030504 8.03050401	Економіка підприємства Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)	7	3	4
8.	6.030509	Облік і аудит (заочна форма навчання)	13	1	12
9.	6.030104 8.03010401	Політологія Політологія (за сферами політичної діяльності) (заочна форма навчання)	20	4	16
10.	6.030201 7.03020101 8.03020101	Міжнародні відносини (заочна форма навчання)	24	11	13
11.	6.030401 7.03040101	Правознавство (заочна форма навчання)	160	24	136
12.	6.040106 8.04010601	Екологія, охорона НС (заочна форма навчання)	11	6	5
13.	6.130102 8.13010201	Соціальна робота (заочна форма навчання)	46	2	44
14.	6.010203 8.01020302	Здоров'я людини (заочна форма навчання)	23	3	20
15.	6.051003	Приладобудування (заочна форма навчання)	1	1	0
16.	6.020302 8.02030201	Історія (за спеціалізованими програмами)(заочна форма навчання)	6	2	4
Разом			451	93	358

Згідно з Європейською освітньою практикою для організації ефективного зворотного зв'язку в університеті запроваджено технологію соціопитування «Навчальний процес очима студентів». Метою якого є студентів є удосконалення навчально-виховного процесу в сучасних умовах, крім того, результати анкетування враховуються при укладанні контрактів з викладачами.

Професійному росту викладачів сприяють впровадження різних типів анкетувань:

- анкета «Викладач очима студентів», яка всебічно висвітлює аспекти педагогічної діяльності і дає порівняльну картину педагогічного рейтингу викладача;

- анкета «Прояви хабарництва та етика у вищій освіті».

Педагогічна майстерність удосконалюється за рахунок закордонних стажувань викладачів, наукової роботи в США, Німеччині, Франції, Іспанії та інших країнах.

Удосконалення процесу адаптації випускників до потреб ринку праці здійснювалося шляхом проведення «Дня кар'єри» спільно з Миколаївським обласним центром зайнятості, організації зустрічей із роботодавцями, представниками фірм Миколаєва та інших областей, що лідирують, а також запрошення випускників минулих років, які досягли успіху у своїй професійній діяльності для обміну досвідом зі студентами-випускниками.

2.3. Розвиток інклюзивної освіти

В Україні, як у кожній демократичній країні світу, забезпечення доступу осіб з інвалідністю до здобуття повноцінної вищої освіти визнано одним із пріоритетних завдань суспільства та держави. ЧДУ ім. Петра Могили є одним з небагатьох провідних ВНЗ в Україні, основним напрямком діяльності якого є розвиток інклюзивної освіти.

На сьогодні ЧДУ ім. Петра Могили став альма-матір'ю успішних випускників з обмеженими можливостями, які навчалися тут ще з заснування нашого ВНЗ, тобто з 1996 року. Однак найбільш активну і ефективну роботу з розвитку інклюзії університет розпочав 6 років тому. За цей час у ЧДУ ім. Петра Могили вищу освіту отримали більше 200 студентів з обмеженими фізичними можливостями. На сьогодні ми маємо понад 100 студентів з інвалідністю, які навчаються на різних факультетах університету. Наші студенти з інвалідністю отримують стипендії мера міста, стають переможцями міжнародних спортивних змагань, реалізують себе у державній службі, громадській діяльності та інших сферах життя.

Діяльність з розвитку інклюзії в ЧДУ ім. Петра Могили була розпочата з найбільш прикладних кроків, в першу чергу – забезпечення фізичної доступності. Так, на сьогодні ЧДУ ім. Петра Могили є єдиним університетом у місті Миколаєві головний вхід якого прикрашає пандус, збудований за власні кошти у відповідності до Державних стандартів та норм, а протягом 2012-2015 рр. пандусами, пандусними переходами було забезпечено перші поверхи головного та всіх основних корпусів університету. Вони забезпечують

доступність до всіх аудиторій, їдальні, бібліотек, гардеробної. Протягом січня-жовтня 2012 року завдяки співпраці з Миколаївським обласним благодійним фондом «Гармонія», на першому поверсі головного корпусу було перебудовано дві кімнати особистої гігієни для маломобільних осіб. В університеті ведеться постійна робота зі створення безбар'єрного середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Так, у 2015 році було встановлено пандус у десятому корпусі університету, планується ремонт у гуртожитках.

У 2011 році на базі університету було впроваджене віртуальне освітнє середовище Moodle з метою надання можливості дистанційного навчання студентам з інвалідністю.

Починаючи з 2009 року Чорноморський державний університет імені Петра Могили розпочав сумісну діяльність з Миколаївським обласним відділенням Фонду соціального захисту інвалідів та було впроваджено набір абітурієнтів з обмеженими фізичними можливостями за навчання яких сплачує Фонд. Протягом 2010-2012 років ЧДУ ім. П.Могили, разом з дирекцією Миколаївського обласного відділення Фонду соціального захисту інвалідів, було розроблено спільний план роботи з питань реалізації на території Миколаївської області Програми Президента України соціально-економічного розвитку України на 2010-2014 роки «Україна для людей», який у свою чергу дозволяє забезпечити безперешкодний доступ до отримання вищої освіти, задля подальшого працевлаштування, осіб з обмеженими фізичними можливостями. У 2015-2016 навчальному році за Програмою Фонду в університеті навчається 35 студентів, а саме: двадцять сім студентів – на денній формі навчання, троє з яких є маломобільними особами, які пересуваються на інвалідних візках. Фонд сплачує не лише за навчання, але й за проживання осіб з обмеженими фізичними можливостями в гуртожитках університету. Великим досягненням у співпраці з Фондом є надання можливості особам з обмеженими можливостями, за умови їх високого рейтингу, переведення з контракту на державне замовлення.

2.3.1. Впровадження нових форм навчання

Вагомим кроком в сприянні розвитку інклюзії було відкриття на базі ЧДУ ім. Петра Могили Центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню. Центр був забезпечений спеціалізованою аудиторією, що дозволяло організувати безбар'єрний доступ до приміщення, яке обладнано спеціальними дошками з регульованою висотою, столами-трансформерами, які можна групувати по-різному, різнокольорові стільці, щоб створити більш яскравий інтер'єр.

Першим кроком в діяльності Центру було проведення на його базі унікального першого в Південному регіоні проекту «Безбар'єрне працевлаштування». Він був реалізований спільними зусиллями самого університету, Миколаївської служби зайнятості, Миколаївського обласного відділення Фонду соціального захисту інвалідів, департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації та підприємства громадської організації інвалідів «Літопис». Суть проекту полягала у підвищенні кваліфікації осіб з

порушеннями опорно-рухового апарату, а саме проведенні навчання 15 осіб за напрямом «Практичний веб-дизайн, проектування, створення і супровід веб-вузла» з подальшим працевлаштуванням на підприємстві «Літопис».

Рис. 2.3.1.1. Відкриття та навчання Центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та працевлаштування

У напрямі вирішення проблем із працевлаштування людей з обмеженими можливостями Центром ЧДУ ім. П. Могили було проведено в 20 районних центрах зайнятості Миколаївської області семінари-практикуми для роботодавців на тему «Забезпечення рівних можливостей при прийомі на роботу для осіб з інвалідністю як складова позитивного іміджу організації».

Рис. 2.3.1.2. Випуск учасників проекту «Розвиток нових підходів в сприянні працевлаштуванню осіб з інвалідністю»

Наступним кроком в даній роботі стало впровадження нових форм освіти осіб з інвалідністю, а саме впровадження проекту «Розвиток нових підходів в сприянні працевлаштуванню осіб з інвалідністю», який передбачав одночасне очне та дистанційне навчання 40 осіб з порушенням опорно-рухового апарату на курсі «Розробка додатків для ОС Android на мові Java». Проект впроваджено громадською організацією «Майстерня добра» спільно з ЧДУ ім. Петра Могили за рахунок гранту Посольства США в Україні, та за підтримки Миколаївської обласної громадської організації «Ліга інвалідів П.О.Р.А. «Перемогти себе». Вибір саме такого напрямку навчання зумовлений не тільки специфікою групи, але й високою потребою на ринку таких спеціалістів. Основною задачею проекту було соціалізувати людей з інвалідністю, долучити їх до активного громадського життя та основне — це надати можливість розкритися особистісній самореалізації, тому що отримані знання дозволяють працювати випускникам проекту не виходячи із дому, тобто дистанційно. У результаті навчання успішно завершили 27 осіб з інвалідністю, які розробили власні мобільні додатки і здобули навички, які дозволяють їм не лише успішно працевлаштуватися, а й створювати власний бізнес.

2.3.2. Розвиток навчання в інтегрованих групах, як формування мікромоделі соціального інклюзивного навчального середовища

Навчання та виховання студентів з інвалідністю в ЧДУ ім. Петра Могили здійснюється в інтегрованих групах, які можуть розглядатися, як мікромодель соціального середовища. Така форма навчання визнає за людьми з інвалідністю рівні права на отримання освіти і потребує здійснення політики рівних можливостей.

Основою набуття вищої освіти є державні освітні стандарти, обов'язкові для всіх студентів незалежно від стану їх здоров'я. Тільки при такому підході до навчання людей з інвалідністю вони як професіонали надалі можуть бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Створення саме такої мікромоделі соціального навчального середовища є головним пріоритетом в розвитку інклюзивної освіти в ЧДУ ім. Петра Могили.

Забезпечення для інвалідів рівних можливостей брати участь в житті суспільства є головною місією комплексного реабілітаційного процесу в ЧДУ ім. Петра Могили, а їх соціальна інтеграція – є його метою. Під комплексною реабілітацією ми розуміємо процес, що має на меті допомогти людям з інвалідністю досягти оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня діяльності та максимально його підтримувати, надавши їм, таким чином, можливість змінити своє власне життя та розширити рамки незалежності, пом'якшити соціальний бар'єр між ними і суспільством.

Задля компенсації функціональних обмежень, що впливають на якість навчання студентів з інвалідністю та надання необхідної підтримки в інтегрованому освітньому середовищі університету передбачений супровід навчання студентів з інвалідністю. На сьогодні він здійснюється за такими напрямками: психологічний, медико-реабілітаційний, соціальна та професійна адаптація. Супровід розпочинається з моменту звернення людини з особливими потребами до приймальної комісії університету і охоплює процеси підготовки до вступу, безпосередньо самого вступу та навчання у ВНЗ, а також забезпечує підтримку зв'язків з випускниками та викладачами. Зі студентами проводяться психологічні консультації, тренінги, психологічні заняття з інклюзивною студентською групою, зустрічі з викладачами задля роз'яснення особливостей студентів з інвалідністю.

Однак окрім того, що даний супровід потребує вдосконалення, необхідний всебічний комплексний розвиток, а це формування супроводу за напрямками: технічний, педагогічний, психологічний, медико-реабілітаційний, фізкультурно-спортивний, соціальний, професійна адаптація та реабілітація.

На нашу думку, система супроводу набуває максимальної ефективності тільки якщо створити та постійно удосконалювати умови, адаптовані до потреб студентів з інвалідністю, тобто формувати комплексну модель навчального інклюзивного соціального середовища, а саме:

- забезпечення безбар'єрного архітектурного середовища;
- створення спеціалізованої матеріально-технічної бази;
- підготовка спеціалізованого навчально-методичного забезпечення;

- впровадження спеціальних інформаційних і навчальних технологій;
- підготовка викладачів та студентів до навчання в інтегрованих групах;
- урахування в навчальному процесі індивідуальних потреб студентів з інвалідністю;
- організація психологічної підтримки;
- формування в колективі університету толерантного ставлення до людей з інвалідністю, розуміння їх проблем;
- організація соціальної та медико-реабілітаційної допомоги.

У ЧДУ ім. Петра Могили систематично проводяться різноманітні заходи з метою вироблення практичних рекомендацій для роботи з людьми, що мають особливі потреби.

У 2015 році університет разом з місцевою владою та громадськими організаціями став ініціатором створення єдиного у Південному регіоні України Міжрегіонального центру комплексної реабілітації, в якому планується надання медичної, соціальної, психологічної та ін. Видів реабілітації для людей з інвалідністю та інших соціально-незахищених категорій населення, які цього потребують.

Центр соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню університету приділяє увагу і створенню толерантного ставлення до осіб з інвалідністю у суспільстві. У наступному навчальному році планується проведення тренінгів «Уроки толерантності» для студентів та викладачів вищих навчальних закладів.

2.4. Психологічна підтримка студентів університету

У Центрі соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню ЧДУ ім. Петра Могили досвідченими психологами проводяться психологічні консультування для студентів, тренінги згуртування студентського колективу, толерантного ставлення один до одного у групі, тренінги зі сприяння працевлаштуванню студентів. З метою професійного розвитку студентів та підвищення їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці в університеті організовують навчальні тренінги та майстер-класи, які проводять провідні фахівці України та зарубіжні спеціалісти, організовуються зустрічі з роботодавцями. Раз на тиждень проводяться зустрічі Психологічного клубу, у якому студенти можуть не лише зняти внутрішню напругу, позбавитися негативних емоцій, а й отримати нові знання на різну тематику, розвинути свої здібності. У Центрі створюють всі умови для творчої самореалізації студентів – проводяться заняття з арт-терапії, інтерактивні уроки хорового співу тощо. У 2015 році було реалізовано проект «Форум-театр як засіб вирішення конфліктів». Основною метою проекту є привернення уваги людей до соціально-значущих проблем та пошук шляхів їх вирішення, залучення різних верств населення до діалогу за допомогою методу форум-театру. В університеті було проведено різноманітні заходи, метою яких є пошуки шляхів налагодження діалогу між українським народом та владою, сприяння соціальній інтеграції

молоді в суспільно-політичному житті, стимулювання національної самосвідомості та залучення людей до активної суспільної позиції, послаблення конфліктності та формування навичок попередження конфліктів, сприяння формуванню гуманних цінностей, принципів толерантності та небайдужості у суспільстві, привернення уваги до проблем молоді як основного потенціалу розвитку суспільства та країни.

До Центру звертаються не лише студенти. В університеті надають психологічну допомогу вимушеним переселенцями, військовим, демобілізованим та членам їх сімей, особам з інвалідністю, прийомним батькам тощо.

Рис. 2.4.1. Заняття з форум- театру для студентів у рамках проведення Психологічного клубу

Рис. 2.4.2. Проведення тренінгу згуртування для студентів

2.5. Ліцензування та акредитація

За звітний період у галузях знань: «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», «Міжнародні відносини», «Економіка та підприємництво», «Державне управління» **акредитовано** 5 спеціальностей освітньо-кваліфікаційних рівнів «Спеціаліст» та «Магістр» та 1 напрям підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (таблиця 2.5.1.).

Таблиця 2.5.1.

Спеціальності, які акредитовано за II, III, IV рівнем у 2015 році

№ з/п	Шифр і назва галузі знань	Шифр і назва спеціальності	Ліцензований обсяг прийому		Рівень акридитації
			Денна	Заочна	
1.	0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини	6.010203 «Здоров'я людини»	30	15	II
		7.01020302 «Фізична реабілітація»	25	25	III
		8.01020302 «Фізична реабілітація»	10	10	IV
2.	0302 Міжнародні відносини	8.03020101 «Міжнародні відносини»	45	30	IV
3.	0305 Економіка та підприємництво	7.03050901 «Облік і аудит»	20	15	III
4.	1501 Державне управління	8.15010009 «Місцеве самоврядування»	25	25	IV

У 2015 році **ліцензовано** напрям підготовки: «Менеджмент». У зв'язку з цим в університеті розпочала роботу нова випускова кафедра державної політики та менеджменту. Також протягом звітного періоду ліцензовано спеціальність освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»: «Облік і аудит», що дозволить випускникам бакалаврату відповідного напрямку отримати повну вищу освіту у ЧДУ імені Петра Могили. А також було ліцензовано підготовку іноземців та осіб без громадянства до вступу у вищі навчальні заклади (таблиця 2.5.2).

Таблиця 2.5.2.

Спеціальності, які ліцензовано у 2015 році

№ з/п	Шифр і назва галузі знань	Шифр і назва спеціальності	Ліцензований обсяг прийому		Рівень акредитації
			Денна	Заочна	
1.	0305 Економіка та підприємництво	8.03050901 «Облік і аудит»	25	-	IV
2.	0306 Менеджмент і адміністрування	6.030601 «Менеджмент»	25	-	II
3.	Вступ іноземних громадян до вищих навчальних закладів				

Загальна кількість ліцензованих напрямів підготовки на 01.12.2015 року досягла 23. На сьогодні кількість спеціальностей, за якими ЧДУ імені Петра Могили проводить підготовку становить 35. У 2015 році започатковано заочну форму навчання відповідно до п. 17 Положення про акредитацію вищих навчальних закладів та вищих професійних училищах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 року №978 «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» (зі змінами, внесеними згідно Постанови КМ №507 від 27.05.2014 р.) з 9 напрямів підготовки та 9 спеціальностей і ліцензований обсяг заочної форми збільшився на 655 осіб. Ліцензований обсяг у 2015 році складає по денній формі навчання – 2445, а по заочній формі навчання – 1145 осіб, що на 705 осіб більше ніж у 2014 році.

Протягом 2015 року відповідно до п. 22 Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 №1019 «Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг» зі змінами, внесеними, згідно з Постановами КМ України № 28 від 22.01.2014, № 233 від 05.04.2014 відбувся перерозподіл ліцензованого обсягу прийому, що відображено в таблиці 2.5.3.

Таблиця 2.5.3.

Перерозподіл ліцензованого обсягу

Чорноморський державний університет імені Петра Могили		Термін дії чинної ліцензії	Наявний ліценз. обсяг		Пропонується встановити ліценз. обсяг	
			денна	заочна	денна	заочна
0203	Гуманітарні науки					
7.02030302	Мова і література (англійська)		20	10	-	-
8.02030302	Мова і література (англійська)		25	10	45	20
7.02030304	Переклад (англійська та німецька мови)		60	-	40	-
8.02030304	Переклад (англійська та німецька мови)		20	-	40	-
Всього:			125	20	125	20

0301	Соціально-політичні науки					
7.03010101	Соціологія (за видами діяльності)		40	-	10	-
8.03010101	Соціологія (за видами діяльності)		10	-	40	-
7.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)		30	30	15	15
8.03010401	Політологія (за сферами політичної діяльності)		25	25	40	40
	Всього:		105	55	105	55
0302	Міжнародні відносини					
7.03020101	Міжнародні відносини		30	30	10	-
8.03020101	Міжнародні відносини		25	-	45	30
	Всього:		55	30	55	30
0305	Економіка та підприємництво					
7.03050401	Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)		20	-	15	-
8.03050401	Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)		25	-	30	-
7.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)		90	-	40	-
8.03050801	Фінанси і кредит (за спеціалізованими програмами)		25	15	75	15
	Всього:		160	15	160	15
0403	Системні науки та кібернетика					
7.04030302	Системи і методи прийняття рішень		100	-	30	-
8.04030302	Системи і методи прийняття рішень		30	-	100	-
	Всього:		130	-	130	-
0501	Інформатика та обчислювальна техніка					
7.05010202	Системне програмування		20	-	10	-
8.05010202	Системне програмування		15	-	25	-
	Всього:		35	-	35	-
0510	Метрологія, вимірювальна техніка та інформаційно-вимірювальні технології					
7.05100307	Медичні прилади і системи		30	-	15	-
8.05100307	Медичні прилади і системи		15	-	30	-
	Всього:		45	-	45	-
	Всього по ВНЗ:		655	120	655	120

У 2016 році планується ліцензування таких спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр» галузі знань 01 «Освіта», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт», галузі знань 06 «Журналістика», спеціальність 061 «Журналістика», галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», галузі

знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 222 «Медицина».

2.6. Виховна робота

Виховна робота в Чорноморському державному університеті імені Петра Могили здійснюється відповідно до чинного законодавства України, а саме закону України «Про вищу освіту», наказами Міністерства освіти і науки України, Статуту Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, рішеннями Вченої ради ЧДУ ім. Петра Могили, наказами та розпорядженнями ректора ЧДУ ім. Петра Могили, щорічного плану виховної роботи, правилами внутрішнього розпорядку та цілим рядом Положень, зокрема Про студентське самоврядування, Про кураторів академічних груп, про студентський гуртожиток і т.д.

В університеті створено та працюють дві паралельні структури з виховної роботи:

- адміністративна вертикаль (ректор – проректор – заступник деканів і заступники завідуючих кафедрами з виховної роботи – куратори);
- студентське самоврядування (студентська колегія – студентський профком – студентські декани – старости груп – студентська рада гуртожитків)

В адміністративній структурі головну роль відіграють куратори групи, оскільки вони є найбільш наближеною до студентів інституцією. Робота кураторів групи здійснюється згідно «Положення про куратора академічної групи». В структурі студентське самоврядування головну роль відіграє студентська колегія, що виступає основним органом взаємодії студентської громади та адміністрації вищого навчального закладу.

Протягом 2015 р. в ЧДУ ім. Петра Могили було проведено ряд заходів патріотичного характеру, спрямованих на підтримку військових в зоні АТО, а саме:

- було зібрано теплі речі, продукти харчування та засоби особистої гігієни, які в подальшому передані військовим 79-ї аеромобільної бригади та військовим, що знаходяться в зоні АТО (лютий 2015 р.);
- виставка-ярмарок з метою збору коштів для дітей - вимушених переселенців та подальша екскурсія університетом (квітень 2015 р.);
- збір пластикових кришок для подальшого виготовлення протезів для воїнів АТО (вересень – жовтень 2015 р.);
- зустріч з бійцями, які прибули з зони АТО, запрошення їх на офіційні свята університету, зокрема Посвяту.

В липні місяці пройшло щорічне свято конвокації для випускників, наприкінці серпня - «Урочисте посвячення у студенти» для першокурсників. У зв'язку зі значним збільшенням обсягів набору на заочну форму навчання, в жовтні 2015 р. вперше було проведено «Урочисте посвячення у студенти» для студентів-заочників.

За 2015 н.р. студенти ЧДУ, завдяки роботі первинної профспілкової організації вузу, змогли відвідати острів Хортиця та прийняли участь у щорічному святкуванні Покрови, місто Львів з плановими екскурсіями, мають можливість відпочити на зимових та літніх канікулах в Карпатах (с. Ворохта, с. Славське), літнє оздоровлення на морі (бази відпочинку Коблева та Рибаківки).

Спортивний напрямок виховної роботи з вересня 2015р. значно розширено, у зв'язку з відкриттям факультету спорту. Тепер на базі даного факультету проводяться змагання з футболу, волейболу, баскетболу університетського, міжвузівського, міського та всеукраїнського рівнів; відбірковий Чемпіонат України з академічного веслування; чемпіонат з велоспорту, бадмінтону та інше.

В квітні та жовтні 2015 р. студенти та викладачі університету провели на території Парку ім. 61 комунара, суботники, мета яких – прибирання від сміття прилеглих до ЧДУ ім. Петра Могили територій.

В гуртожитках університету традиційно проходять конкурси «Зразкова кімната», «Зразковий блок», «Зразковий поверх».

Протягом 2015 р. в ЧДУ ім. Петра Могили були проведені наступні заходи:

- святковий концерт до 19-річчя ЧДУ ім. Петра Могили для професорсько-викладацького складу та для студентів (два заходи окремо) (січень 2015);

- показ художнього фільму «Поводир» в актовій залі університету до дня пам'яті героям небесної сотні організований (лютий 2015);

- зустріч студентів з миколаївським письменником і поетом А.М. Вітренком в читальній залі (лютий 2015);

- концерт в двох частинах до дня народження Т.Г. Шевченка був організований: відеоролик з викладачами університету, що читають витримки з творів Т.Г. Шевченка та концертна програма, яка була поставлена за допомогою студентів інституту філології (березень 2015 р.);

- концерт-реквієм «Пам'ятаємо» до Дня пам'яті та примирення, організований силами культурно-мистецького центру (травень 2015 р.);

- зустріч студентів з українським письменником С. Жаданом (травень 2015);

- почесна варта з державними прапорами біля пам'ятнику Героям небесної сотні на день Державного прапора України (серпень 2015);

- літературна композиція «Тобі, мій захиснику!» (концерт) до Дня захисника України, організований силами культурно-мистецького центру (жовтень 2015);

- святковий концерт до Міжнародного дня студента.

Таким чином в ЧДУ ім. Петра Могили ефективно працює система виховної роботи та розроблено концепцію виховання студентів, на основі якої розробляються комплексні заходи щодо залучення студентства до громадського життя університету.

3. ПІДГОТОВКА ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Проблема підготовки науково-педагогічних кадрів постійно знаходиться в центрі уваги університету. Одним з основних критеріїв ефективності підготовки науково-педагогічних кадрів є кількість захищених дисертацій протягом навчання в аспірантурі та докторантурі. За звітний період здобувачами та аспірантами університету захищено 10 кандидатських дисертацій і 4 докторські дисертації (табл. 3.1. та 3.2.), 4 осіб отримали вчене звання професора та 15 - доцента (табл.3.3. та 3.4.).

Таблиця 3.1.

Докторські дисертації, захищені співробітниками ЧДУ ім. Петра Могили, а також випускниками докторантури у 2015 р.

№	ПІБ особи, що захистила дисертацію	Тема дослідження	Шифр спеціальності
1.	Ковалевська Оксана Петрівна	Механізми реалізації державної житлової політики в Україні на різних рівнях управління	25.00.02 – механізми державного управління
2.	Палагнюк Юліана Вікторівна	Механізми формування та реалізації державної євроінтеграційної політики України	25.00.02 – механізми державного управління
3.	Седляр Юлія Олександрівна	Політика санкцій в міжнародних відносинах пост біполярної доби	23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку
4.	Стоян Олександра Юріївна	Розвиток механізмів державного регулювання сфери відновлювальної енергетики в Україні	25.00.02 – механізми державного управління

Таблиця 3.2.

Кандидатські дисертації, захищені співробітниками ЧДУ ім. Петра Могили, а також випускниками аспірантури, в тому числі здобувачами, у 2015 р.

№	ПІБ особи, що захистила дисертацію	Тема дослідження	Шифр спеціальності
1.	Головнюва-Коппа Ольга Олексіївна	Просодичні особливості ділових переговорів в українській та англійській мовах (експериментально-фонетичне дослідження)	10.02.15 – загальне мовознавство
2.	Полякова Марія Євгенівна	Українсько-казахстанське співробітництво (1991-2014 рр.)	07.00.01 – історія України

3.	Висоцька Галина Вікторівна	Національна політика республіки Польща у 1982-2012 рр. (на прикладі української спільноти)	07.00.02 – всесвітня історія
4.	Сіденко Євгеній	Нечіткі моделі та інформаційні технології для підвищення ефективності прийняття рішень в задачах транспортної логістики в умовах невизначеності	05.13.06 – інформаційні технології
5.	Базарова Катерина Василівна	Формування культури ділових відносин молодших спеціалістів-товарознавців у навчально-виховному процесі коледжу	13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
6.	Філімонова Олена Борисівна	Банківське кредитування функціонування сільськогосподарських підприємств	08.00.08 – гроші, фінанси і кредит
7.	Давиденко Євген Олександрович	Моделі та інформаційні технології реінжинірингу автоматизованих систем плазово-технологічної підготовки виробництва	05.13.06 – інформаційні технології
8.	Ніколаєв Владислав Олександрович	Удосконалення механізмів державного управління інформаційно-аналітичною діяльністю	25.00.02 – механізми державного управління
9.	Нелін Максим Володимирович	Зовнішня політика урядів С. Берлусконі 2001-2011 рр.	23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку
10.	Барщевський Євген Ігорович	Еволюція АСЕАН в контексті глобалізаційних викликів ХХІ століття	23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

Таблиця 3.3.

**Присвоєння вченого звання професора кафедри в 2015 році
на підставі подання Вченої ради ЧДУ ім. Петра Могили**

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Кафедра	Дата присвоєння	№ атестату
1.	Пронь Тетяна Михайлівна	всесвітньої історії	26.02.2015 р.	12 ПР № 010276
2.	Недбай В'ячеслав Вікторович	міжнародних відносин та зовнішньої політики	30.06.2015 р.	12 ПР № 010708
3.	Ємельянов Володимир Михайлович	місцевого самоврядування, регіонального розвитку та політичної аналітики	28.04.2015 р.	12 ПР № 010477
4.	Євчук Людмила Анатоліївна	фінанси і кредит	15.12.2015	12 ПР № 011193

Таблиця 3.4.

**Присвоєння вченого звання доцента кафедри в 2015 році
на підставі подання Вченої ради ЧДУ ім. Петра Могили**

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Кафедра	Дата присвоєння	№ атестату
1.	Воскобойнікова Наталія Олександрівна	кафедри екології та природокористування	26.02.2015 р.	12 ДЦ 041597
2.	Зубенко Тетяна Володимирівна	кафедри германської філології	26.02.2015 р.	12 ДЦ 041590
3.	Простова Ольга Ігорівна	кафедри політичних наук	26.02.2015 р.	12 ДЦ 041598
4.	Чупрін Роман В'ячеславович	кафедри політичних наук	26.02.2015 р.	12 ДЦ 041599
5.	Левченко Лариса Леонідівна	історії	28.04.2015 р.	АД № 042348
6.	Тимофєєв Сергій Павлович	місцевого самоврядування, регіонального розвитку та політичної аналітики	28.04.2015 р.	АД № 042349
7.	Штиршов Олександр Миколайович	місцевого самоврядування, регіонального розвитку та політичної аналітики	28.04.2015 р.	АД № 042350
8.	Белінська Світлана Михайлівна	обліку і аудиту	30.06.2015 р.	12 ДЦ 043248
9.	Патрушева Лариса Іванівна	екології та природокористування	30.06.2015 р.	АД № 043249
10.	Вербицький Віталій Анатолійович	здоров'я та фізичної реабілітації	15.12.2015	12 ДЦ № 045191
11.	Дворник Ольга Василівна	медичних приладів і систем	15.12.2015	12 ДЦ № 045192
12.	Комаренко Ірина Сергіївна	економічної теорії та міжнародної економіки	15.12.2015	12 ДЦ № 045193
13.	Рожанська Наталя Володимирівна	соціології;	15.12.2015	12 ДЦ № 045194
14.	Сургова Світлана Юрійвнп	соціальної роботи, управління і педагогіки;	15.12.2015	12 ДЦ № 045195
15.	Черненко Катерина Петрівна	фінансів і кредиту	15.12.2015	12 ДЦ № 045196

В університеті відкрито аспірантуру за такими спеціальностями:

1. 05.13.05 – Комп'ютерні системи та компоненти
2. 05.13.06 – Інформаційні технології
3. 07.00.01 – Історія України
4. 07.00.02 – Всесвітня історія
5. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами

6. 08.00.06 – Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища

7. 09.00.04 – Філософська антропологія, філософія культури

8. 10.01.04 – Література зарубіжних країн

9. 10.01.06 – Теорія літератури

10. 10.02.04 – Германські мови

11. 10.02.15 – Загальне мовознавство

12. 10.02.16 – Перекладознавство

13. 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

14. 19.00.01 – Загальна психологія, історія психології

15. 21.06.01 – Екологічна безпека

16. 22.00.04 – Спеціальні та галузеві соціології

17. 23.00.02 – Політичні інститути та процеси

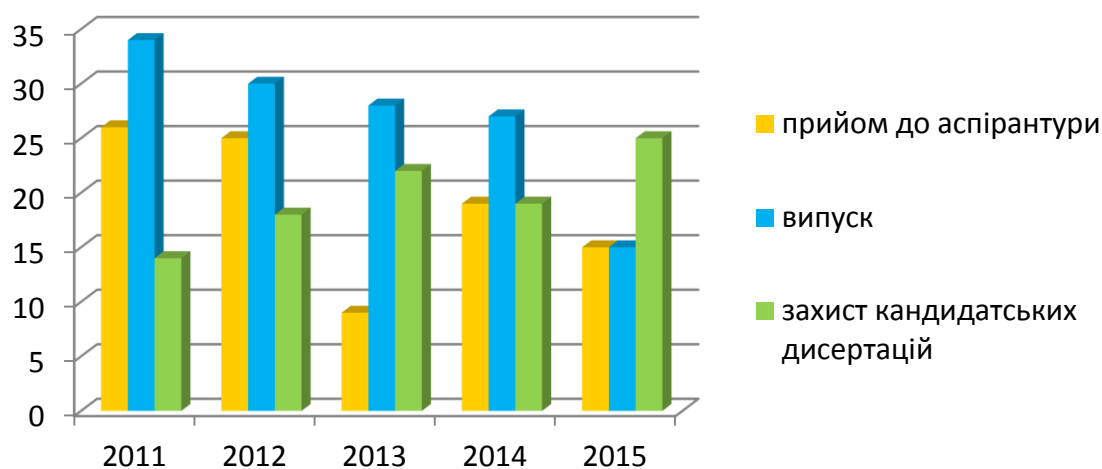
18. 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

19. 25.00.01 – Теорія та історія державного управління

20. 25.00.02 – Механізми державного управління

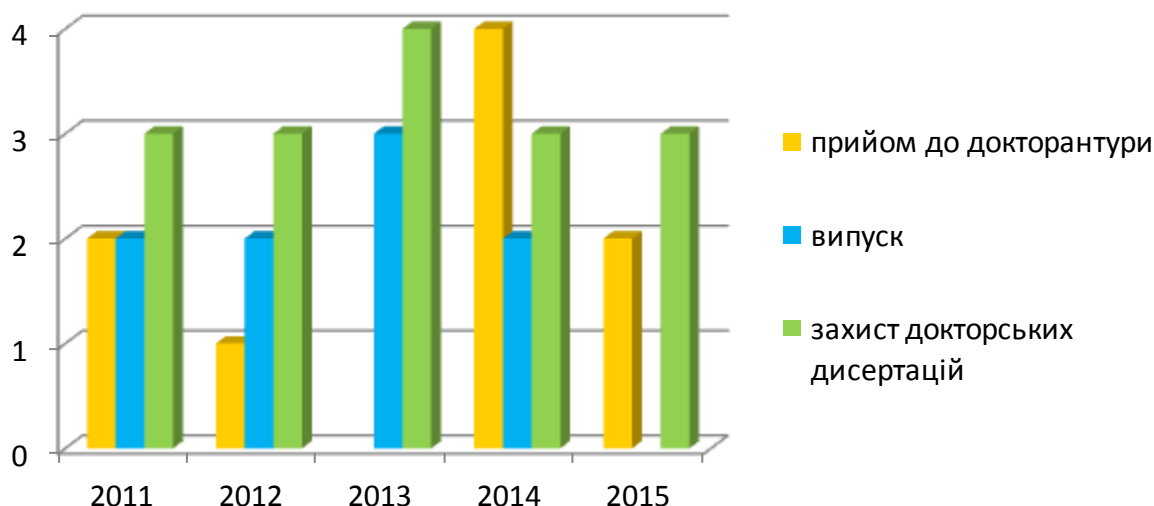
Загальна кількість осіб, які навчаються в аспірантурі ЧДУ імені Петра Могили – 47 аспірантів.

Кількісні показники прийому, випуску та захисту кандидатських дисертацій в 2011-2015 рр. представлено на рис. 3.1.:

Рис. 3.1. Діяльність аспірантури у 2011-2015 рр.

Загальна кількість осіб, які навчаються в докторантурі ЧДУ імені Петра Могили, – 6 докторантів бюджетної форми навчання та 2 докторанта-контрактника. Кількісні показники прийому, випуску та захисту докторських дисертацій в 2011-2015 рр. представлено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Діаграма діяльності докторантури ЧДУ 2011-2015 рр.

Наказом МОН України від 20.02.2015 р. № 190 доктору біологічних наук, професору Томіліну Юрію Андрійовичу призначено державну стипендію як видатному діячу науки строком на два роки.

У 2015 році в обласному конкурсі робіт молодих вчених Миколаївської області у номінації «Природничі науки» переміг аспірант кафедри медичних приладів і систем Шиян Сергій Іванович, у номінації «Технічні науки» – аспірант кафедри інформаційних технологій та програмних систем Крайник Ярослав Михайлович, у номінації «Гуманітарні науки» – студентки юридичного факультету Запорожець Олена Володимирівна та Кутюхіна Валерія Ігорівна, у номінації «Соціально-політичні науки, соціальне забезпечення» – ст. викладач кафедри міжнародної інформації Іовчева Аліна Михайлівна.

Захисти результатів дисертаційних досліджень докторантів та аспірантів університету відбувалися, в першу чергу, у 5 спеціалізованих вчених радах, які працювали в ЧДУ імені Петра Могили, а саме:

- спеціалізована вчена рада К 38.053.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальностями 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» та 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» строком на два роки (наказ МОН України від 26.05.2014 № 642);

- спеціалізована вчена рада Д 38.053.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) історичних наук за спеціальностями 07.00.01 «Історія України» та 07.00.02 «Всесвітня історія» строком на три роки (наказ МОН України від 26.05.2014 № 642);

- спеціалізована вчена рада Д 38.053.03 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління» строком на три роки (наказ МОН України від 15.04.2014 № 455);

– спеціалізована вчена рада К 38.053.04 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальностями 10.01.04 «Література зарубіжних країн» та 10.01.06 «Теорія літератури» строком на два роки (наказ МОН України від 26.05.2014 № 642);

– спеціалізована вчена рада Д 38.053.05 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) технічних наук за спеціальностями 05.13.05 «Комп'ютерні системи та компоненти» та 05.13.06 «Інформаційні технології» строком на три роки (наказ МОН України від 26.05.2014 № 642).

4. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Основні наукові та інноваційні напрями університету затверджено Положенням «Про організацію науково-дослідної роботи ЧДУ імені Петра Могили», де пріоритетом визначено активний характер дій на ринку освітніх і наукових послуг у Причорноморському регіоні, а саме:

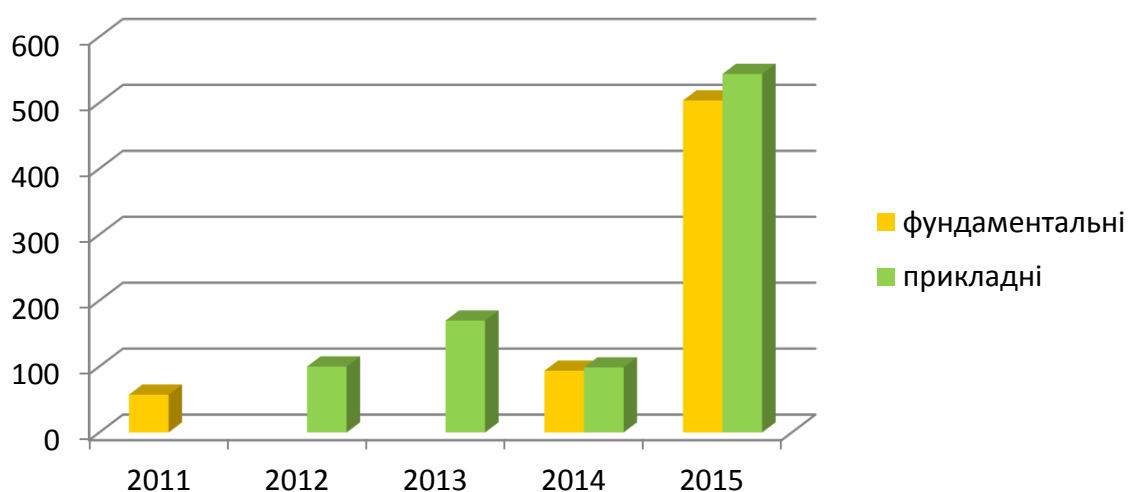
- участь науковців у розв’язанні сучасних проблем розвитку соціально-економічної сфери та екологічної безпеки Українського Причорномор’я;
- енергетика, енергоефективність та енергоресурсозбереження в Причорноморському регіоні;
- розвиток і впровадження інтелектуальних систем та прогресивних комп’ютерних технологій у діяльність органів влади, підприємств, установ різних форм власності;
- наукове забезпечення розвитку продуктивних сил Півдня України;
- дослідження історії та сучасні соціально-політичні проблеми Причорномор’я України.

ЧДУ імені Петра Могили протягом 2010-2014 рр. виконував фундаментальні дослідження, прикладні роботи та розробки з позитивною динамікою фінансування, що представлено у табл. 4.

Таблиця 4.

Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за 2011-2015 рр.

Категорії робіт	2011		2012		2013		2014		2015	
	к-сть од.	тис. грн	к-сть од.	тис. грн	к-сть од.	тис. грн	к-сть од.	тис. грн	к-сть од.	тис. грн
Фундаментальні	1	57,3					1	93,6	2	503,5
Прикладні			1	100,0	2	169,6	1	98,6	3	543,8

Рис. 4. Динаміка фінансування НДР ЧДУ ім. Петра Могили

На сьогодні представники університету згідно з тематичним планом Міністерства освіти і науки України здійснюють такі дослідження:

1. Фундаментальна НДДКР «**Фундаментальні дослідження структуроутворення та технології інженерії поверхневих високоміцних структур з перемінною зносостійкістю**» (№ держреєстрації 0115U000317, керівник – д-р техн. наук, професор Л. П. Клименко).

2. Фундаментальна НДДКР «**Теоретичні основи визначення індикаторів та коефіцієнтів вагомості індексів екологічної безпеки в системі сталого розвитку Південного регіону України**» (№ держреєстрації 0114U004572, керівник – д-р техн. наук, професор Л. П. Клименко).

3. Прикладна НДДКР «**Розроблення поліметричних датчиків інформаційно-вимірювальних систем з живленням елементів від енергії вимірювального сигналу**» (№ держреєстрації 0115U000316, керівник – д-р техн. наук, професор М. П. Мусієнко);

4. Прикладна НДДКР «**Онтологія літератури в нових інформаційно-комунікативних умовах**» (№ держреєстрації 0115U000315, керівник – д-р філол. наук, професор О. В. Пронкевич);

5. Прикладна НДДКР «**Наукова розробка імплементації європейських соціокультурних та освітнянських стандартів (на прикладі Південного регіону України)**» (№ держреєстрації 0115U000314, керівник – д-р іст. наук, професор М. О. Багмет).

4.1. Інформація про стан розвитку інноваційної діяльності і трансферу технологій

Для прискорення розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності в рамках університету необхідно:

1. Створити постійно діючий центр маркетингових досліджень, який повинен забезпечити проведення:

- активної рекламної компанії щодо наукової діяльності університету;
- моніторингу національного та зарубіжних ринків;
- порівняння якості наукового процесу в університеті з ВНЗ європейського освітнянського простору та США.

2. Поглиблювати інтеграцію наукової, навчально-методичної та виробничої діяльності шляхом спільних договорів з провідними університету світу.

3. Популяризувати досвід наукової роботи університету через Web-портал.

У ЧДУ імені Петра Могили створені наступні науково-дослідні інститути, центри, лабораторії та відділення:

Інститути

1. Інститут науково-освітнього забезпечення екологічної складової сталого розвитку Чорноморського регіону України (Інститут сталого розвитку), керівник – к.т.н., доцент В. В. Добровольський.

2. Науково-дослідний Інститут полоністики, керівник – д.і.н., професор Є. Г. Сінкевич.

3. Науково-дослідний інститут радіаційної та техногенно-екологічної безпеки, керівник – д.б.н., професор Ю. А. Томілін.

Центри

1. Інформаційний Центр Європейського Союзу в м. Миколаїв, керівник – проректор, д.і.н., професор, академік Української Академії історичних наук М. О. Багмет.

2. Центр Європейської та світової інтеграції, керівник – проректор, д.і.н., професор, академік Української Академії історичних наук М. О. Багмет.

3. Миколаївський центр політичних досліджень НАН України, керівник – проректор, д.і.н., професор, академік Української Академії історичних наук М. О. Багмет.

4. Регіональний Центр історії Нижнього Подніпров'я та Побужжя Інституту історії України НАН України, керівник – д.і.н., професор, заслужений працівник народної освіти України, академік Української Академії історичних наук П. М. Тригуб.

5. Центр соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та працевлаштування, керівник – Г. В. Демірполат.

6. Центр франкофонії та постійне представництво Миколаївської обласної асоціації «Альянс Франсез», керівник – к.філол.н., доцент Т. С. Каірова.

7. Центр практичної філософії, керівник – д.філос.н., доцент А. О. Осипов.

8. Науково-дослідний Центр енергозбереження та альтернативних джерел енергії, керівник – ректор, д.т.н., професор Л. П. Клименко.

9. Центр соціологічних досліджень, керівник – к.політ.н., доцент Л. А. Ляпина.

10. Центр розвитку регіональної системи університетської освіти спільно з Інститутом педагогічної освіти та освіти дорослих АПН України, керівник – д.пед.н., професор О. П. Мещанінов.

11. Центр волонтерської діяльності, керівник – викладач кафедри соціальної роботи, психології та педагогіки О. Л. Файчук.

12. Центр болгарської мови та культури, керівник – викладач кафедри соціальної роботи, психології та педагогіки О. Л. Колот.

13. Науково-навчальний центр «Програмно-апаратного забезпечення інформаційних систем», керівник – д.т.н., професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і програмних систем М. П. Мусієнко.

Лабораторії

1. Науково-освітня лабораторія «Microchip», керівник – д.т.н., професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і програмних систем М. П. Мусієнко.

2. Науково-освітня лабораторія мікропроцесорних систем, керівник – к.т.н., доцент В. І. Кубов.

3. Науково-освітня лабораторія автоматизованих інформаційних систем «АІС», керівник – викладач кафедри інформаційних технологій і програмних систем Б. Г. Салтовський.

4. Навчально-наукова лабораторія загальної мікробіології та бактеріологічного контролю, керівник – професор кафедри якості, стандартизації та техногенно-екологічної безпеки, проф. Томілін Ю.А.

5. Лабораторія програмно-апаратного забезпечення інформаційних систем, керівник – д.т.н., професор, завідувач кафедри інформаційних технологій і програмних систем М. П. Мусієнко;

6. Лабораторія фізичної реабілітації, керівник – перший проректор, к.т.н., доцент, доцент кафедри медичних приладів і систем О. М. Трунов.

Відділення

1. Миколаївське відділення Інституту історії України НАН України, керівник – д.і.н., професор, завідувач кафедри історії Ю. В. Котляр.

2. Південний осередок Інституту української археографії та джерелознавства НАН України, керівник – д.і.н., професор Є. Г. Сінкевич.

3. Науково-координаційна рада «Радіолобіологія, радіоекологія, радіаційна безпека» Південного Наукового Центру НАН України та МОН України керівник – д.б.н., проф. Томілін Ю.А.

4.2. Видавнича, інформаційна та винахідницька діяльність

Редакційно-видавничий відділ є структурним підрозділом Чорноморського державного університету імені Петра Могили, який сприяє:

– виданню навчально-методичної літератури з грифом Міністерства освіти і науки України;

– надає книжковій продукції номери ISBN;

– надає власній періодичній продукції номери ISSN;

– формує електронну версію видання;

– виконує обов'язкову розсилку книжок за переліками ВАК України та ISBN;

– розміщує інформацію про власну продукцію в провідних каталогах видань України.

– надає можливість науковцям друкувати статті у фахових журналах, які включені до переліку ВАК України;

ЧДУ імені Петра Могили є засновником наукових фахових видань, зареєстрованих відповідно до чинного законодавства.

Видаються 14 фахових журналів та один студентський науковий журнал (табл. 4.2.1.).

Таблиця 4.2.1

**Наявність періодичних видань Чорноморського державного університету
імені Петра Могили**

№ з/п	Назва регіонального друкованого засобу масової інформації	Номер свідоцтва про державну реєстрацію, ким і коли видано свідоцтво про державну реєстрацію
1	Збірник наукових праць « Наукові студії. Історичний архів »	Свідоцтво КВ № 14511-3482Р. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 07.10.2015 № 1021
2	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Державне управління »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 12.05.2015 № 528
3	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Історія »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 21.12.2015 № 1328
4	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Комп'ютерні технології »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 06.03.2015 № 261
5	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Педагогіка »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 21.12.2015 № 1328
6	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Політологія »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 06.03.2015 № 261
7	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Соціологія »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений постановою президії ВАК України від 26 травня 2010 р. № 1-05/4
8	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Техногенна безпека »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 21.12.2015 № 1328
9	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Філологія. Літературознавство »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 12.05.2015 № 528
10	Науково-методичний журнал « Наукові праці », серія « Філологія. Мовознавство »	Свідоцтво КВ № 15281-3853ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 12.05.2015 № 528
11	Науковий журнал « Чорноморський літопис »	Свідоцтво КВ № 16236-4708Р. Перелік наукових фахових видань України, затверджений постановою президії ВАК України від 31 травня 2011 р. № 1-05/5
12	Журнал « Новітня філологія »	Свідоцтво КВ № 16493-4965 ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений постановою президії ВАК України від 01 липня 2010 р. № 1-05/5
13	Журнал « Інвестиції: практика та досвід »	Свідоцтво КВ № 12178-1062ПР. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 29.12.2014 № 1528
14	Журнал « Public Policy and Economic Development »	Свідоцтво КВ № 18655-7455Р. Перелік наукових фахових видань України, затверджений наказом МОН України від 29.12.2014 № 1528

Призначенням Видань є оперативне опублікування нових наукових знань, отриманих у ході дослідницької діяльності провідних учених України, і їхнє поширення в Україні, країнах співдружності та за кордоном.

З 2015 року журнал «*Public Policy and Economic Development*» та збірник наукових праць «*Наукові студії. Історичний архів*» внесені до науково-метричної бази Index Copernicus International.

Вченою радою університету прийнято положення про компенсацію друку у виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз, що передбачає оплату за публікації в межах до 200 євро.

Інформацію щодо опублікованих протягом 2011-2015 рр. співробітниками ЧДУ імені Петра Могили монографій, підручників та посібників наведено у таблиці 4.2.2.

Таблиця 4.2.2

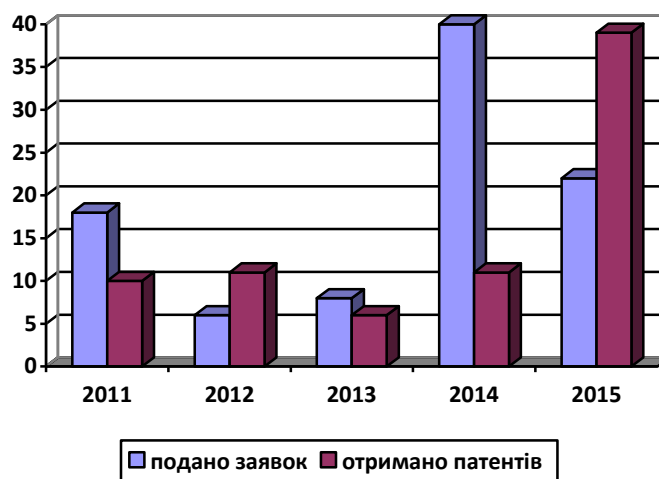
**Відомості про кількісні показники видань
професорсько-викладацького складу**

№ п/п	Показники	2011	2012	2013	2014	2015
1	Опубліковано <i>підручників</i> , всього одиниць	0	0	0	1	1
2	Опубліковано <i>посібників</i> , всього одиниць:	15	15	24	24	25
3	Опубліковано <i>монографій</i> , всього одиниць	7	15	15	13	22

У наукометричній базі Scopus станом на 16.07.2015 р. опубліковано 32 статті, індекс Гірша – 3.

Велика увага в університеті приділяється розвитку винахідницької діяльності, зокрема своєчасній охороні об'єктів інтелектуальної власності, створених в результаті виконання наукових досліджень, роботи над докторськими, кандидатськими дисертаціями, тощо.

У 2015 р. було подано 1 заявку на винахід та 21 заявку на корисні моделі, отримано 3 патенти на винахід та 36 патентів на корисні моделі. Активну участь у винахідницькій роботі беруть студенти та аспіранти. Серед поданих заявок та отриманих патентів – більше 80% за участю молодих вчених. На рисунку 4.2.1. представлено порівняльну динаміку подання заявок та отримання патентів співробітниками ЧДУ ім. П. Могили.

Рис. 4.2.1 Динаміка подання заявок та отримання патентів співробітниками ЧДУ ім. П. Могили

4.3. Проведення конференцій

Чорноморським державним університетом імені Петра Могили у 2015 р. проводилися щорічні міжнародні і всеукраїнські науково-методичні конференції та науково-практичних семінари з проблем вищої освіти і науки згідно з планом проведення Міністерства освіти і науки України.

Список проведених наукових конференцій:

1. Круглий стіл «ЄС, НАТО... Що посилить безпеку України?», 11 лютого 2015 р.;
2. VIII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність», 14 лютого 2015 р.;
3. III-я Всеукраїнська науково-практична конференція «Тенденції розвитку та функціонування слов'янських і германських мов», 26-27 березня 2015 р.;
4. Всеукраїнська науково-практична конференція «Могилянські юридичні читання», 7 квітня 2015 р.;
5. Всеукраїнська наукова конференція «Онтологія літератури в сучасному комунікативному просторі», 10 квітня 2015 р.;
6. Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові читання пам'яті Сергія Тарашука до 60-річчя з дня народження», 23-24 квітня 2015 р.;
7. Всеукраїнська конференція молодих вчених, студентів, аспірантів «Якість та безпека життя і діяльності людини: стандарти, орієнтири та перспективи», 23-24 травня 2015 р.;
8. I міжнародна конференція «Слов'янські читання», 18 травня 2015 р.;
9. Науково-практичний круглий стіл «Проблеми функціонування і вивчення української мови та мов національних меншин у вищих навчальних закладах півдня України», 20 травня 2015 р.;

10. Міжнародна науковий симпозіум **«Роль особистості в історії (до сторіччя від дня народження академіка П. Т. Тронька)»**, 20-23 травня 2015 р.;

11. Круглий стіл **«Інтеграція екологічної складової в програми сталого розвитку Миколаївської області»**, 4 червня 2015 р.;

12. IX Міжнародна науково-практична конференція **«Ольвійський форум-2015: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»**, 5-7 червня 2015 р.;

13. Міжнародна науково-практична конференція **«Соціальна відповідальність інтелектуалів та їх роль у розвитку сучасного суспільства»**, 2-4 червня 2015 р.;

14. XI Міжнародна науково-методична конференція **«Радіаційна і техногенно-екологічна безпека людини та довкілля: стан, шляхи і заходи покращення»**, 9-11 червня 2014 р.

15. Конгрес іспаністів, 25 вересня 2015 р.;

16. Всеукраїнська щорічна науково-методична конференція **«Могилянські читання – 2015: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»**, 12-20 листопада 2015 р.

4.4. Наукова робота студентів

Вагомим показником розвитку інтеграції освітньої та наукової сфер в Університетів є активне залучення студентської молоді до наукової діяльності. Значна увага в навчанні приділяється вирішенню питань студентської науки. Найбільш поширеною формою організації науково-дослідної роботи студентів є участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт та Всеукраїнських студентських олімпіадах.

Студентка юридичного факультету О. В. Запорожець отримала диплом III ступеня за перемогу в II-му етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з інтелектуальної власності.

За підсумками Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з напрямку «Інформатика, обчислювальна техніка та автоматизація» О. М. Жерегі отримав диплом II ступеня, А. В. Вдовиченко – диплом III ступеня.

Студентка К. В. Адруг отримала диплом III ступеню у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «Двигуни та енергетичні установки».

К. О. Висоцька отримала диплом III ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з політичних наук.

У Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузі науки «Прикладна геометрія, інженерна графіка та ергономіка» студенти 2-го курсу факультету комп'ютерних наук Д. А. Ковалевський та О. М. Редковець отримали дипломи III ступеня.

Студент А. Ю. Соколов нагороджений дипломом II ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «Історичні науки».

Диплом II ступеня отримала О. С. Шевцова за перемогу у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «гроші, фінанси і кредит».

Студента О. М. Горбурова зайняла II місце у II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з «Економічної теорії».

Команда ЧДУ імені Петра Могили у складі О. О. Ісаєнко, І. А. Алєєва та Д. В. Подолянського брали участь у Міжнародній олімпіаді професійної майстерності по компетенції «Системне та мережеве адміністрування» пам'яті Аверіна Володимира Григоровича.

У 2015 році академічні стипендії Президента України отримували студенти Мельникова Дзюба Вікторія Сергіївна та Горбурова Олена Миколаївна (наказ МОН України від 12.10. 2015 р. № 1067), Алімова Яна Євгеніївна та Ікім Данієла Георгіївна (наказ МОН України від 14.04.2015 р. № 430), іменні стипендії Верховної Ради України – Лисак Ірина Олександрівна та Салтан Борис Андрійович (наказ МОН України від 22.10.2015 р. № 1098).

Науково-дослідна робота зі студентами репрезентована у «Студентських наукових студіях».

За активної участі студентів, молодих вчених та аспірантів у ЧДУ імені Петра Могили проводилися такі наукові конференції:

1. Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів і студентів **«Інтелектуальні інформаційні системи»**, 15-17 лютого 2015 р.;

2. Всеукраїнська науково-практична конференція **«Студентські могилянські юридичні читання»**, 7 квітня 2015 р.;

3. Регіональна студентська конференція **«Особливості емоційної сфери особистості»**, 23 квітня 2015 р.;

4. Всеукраїнська науково-практична конференція **«Якість та безпека середовища життя і діяльності людини: стандарти, орієнтири та перспективи»**, 23-24 квітня 2015 р.;

5. 11-а Міжнародна науково-практична конференція молодих учених **«Ольвійський форум – 2015»** (студентський економічний форум) 22-24.05.2014 р.;

6. Всеукраїнська студентська наукова конференція **«Молодіжний Ольвійський форум – 2015» Світова криза: прояви, наслідки, шляхи подолання**, 29-31 травня 2015 р.;

7. Круглий стіл **«Прозорість і підзвітність чиновників: нові інструменти контролю»** сумісно із фундацією «Суспільність» (модератор – Гайдукевич Віталій) 15 вересня 2015 р.;

8. Всеукраїнська конференція до всесвітнього дня студентів **«Університетська молодь для сталого майбуття України»**, 17-21 листопада 2015 р.;

9. Науковий семінар до всесвітнього дня студентів **«Сучасна соціологія: виклики та тренди»**, 17 листопада 2015 р.

5. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ІЗ ЗАКОРДОННИМИ ВНЗ

У Чорноморському державному університеті імені Петра Могили велика увага приділяється розвитку міжнародних відносин, і перспективні плани розвитку ВНЗ завжди розглядаються та корегуються крізь призму прогнозованих змін у системі освітніх процесів в Україні, в Європі та з урахуванням світових тенденцій. Підписана Україною у травні 2005 р. Болонська декларація особливим чином підкреслює значимість міжнародного співробітництва.

Основними напрямками міжнародної діяльності в університеті є:

- презентація університету на міжнародному рівні й у міжнародних організаціях;
- пошук партнерів, підготовка й укладення договорів про співробітництво з закордонними університетами й організація роботи з ними;
- робота з посольствами і консульствами різних держав в Україні;
- підготовка фахівців (магістрів, аспірантів) для держав-партнерів;
- участь у підготовці і виконанні міжнародних освітніх і наукових проектів та програм;
- співробітництво з закордонними асоціаціями, професійними спілками, фірмами;
- рекламна та інформаційна діяльність на міжнародному рівні;
- пошук засобів фінансування в міжнародних органах, асоціаціях та інших організаціях;
- навчання українських студентів, аспірантів, наукових співробітників іноземним мовам та їх підготовка для закордонних відряджень;
- координація участі різних підрозділів університету в міжнародних симпозиумах, конгресах, конференціях.

Кожного року за міжнародним рейтингом ЮНЕСКО «Топ-200 Україна» університет визнається найкращим університетом у Миколаївській області. У 2012 р. за результатами міжнародного визнання університет посів 16-е місце серед 200 кращих в Україні, випередивши багатьох «грандів» української вищої освіти.

Концепція зовнішньої діяльності університету, яка затверджена Вченою радою, визначає участь у міжнародних освітніх програмах обміну як можливість, по-перше, надати додаткові якісні знання нашим студентам і, по-друге, ще вище підняти досвід та науковий рівень професорів – головну цінність нашого університету.

Університет є безумовним лідером з кількості та якості програм академічного обміну, у яких беруть участь наші студенти та викладачі. Багато з них отримали дипломи кращих університетів США, Німеччини, Франції, Норвегії, пройшли стажування у відомих університетах світу, а деякі, навіть, там викладають, проводять наукові дослідження, працюють над докторськими дисертаціями.

Університет має ліцензію на підготовку іноземних студентів і готує майбутніх фахівців з Азербайджану, Білорусії, Вірменії, Грузії, Ізраїлю, Італії, Казахстану, Канади, Китаю, Колумбії, Латвії, Молдови, Росії, Туркменістану, Туреччини, Узбекистану.

Кожного року іноземні викладачі з різних країн світу читають лекції, проводять семінари в нашому університеті. Багато професорів повертаються до нас у друге, у третє. Їм подобаються університет і студенти, які завжди спілкуються на лекціях та семінарах без перекладачів завдяки добрій фаховій підготовці з іноземних мов.

Усього за 20 років існування університету тут викладали більше 100 іноземних викладачів із Австралії, Великобританії, Іспанії, Італії, Китаю, Литви, Німеччини, Норвегії, США, Південної Кореї, Польщі, Росії, Румунії, Франції, Швейцарії, Швеції та Японії.

Із ЧДУ імені Петра Могили співпрацюють: Університет Саарланда (Німеччина), Stord Haugesund University College (Норвегія), Університет Ла Сабани (Колумбія), Національний університет міста Кільмес (Аргентина), Тречинський університет ім. Олександра Дубчека (Словакія), Університет Ка Фоскарі (Італія), Університет для іноземців (Перужда, Італія), Коледж Річланда (Великобританія), Інститут технології та передової освіти імені Хамберта (Канада), Університет Грузії (м. Тбілісі), Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія), Карагандистський університет (Казахстан), Дечжоуський університет (Китай), Плімутський коледж імені Святого Марка та Святого Джона (Великобританія), Університет Казимира Великого (Польща), Південно-східний науковий інститут (Польща), Поморська академія в Слупську (Польща), ряд університетів Росії, Білорусі та інші.

Університет підтримує постійні стосунки з такими міжнародними організаціями та установами, як:

- Fulbright Program, Глобальна університетська ініціатива Біла Клінтона, Open Society Institute, Корпус Миру, ACCELS, ALDEC, IREX, Міжнародна почесна спілка науковців Phi Beta Delta, Американська Рада з питань освіти (ACE), Civic Educational Project CEP, Таллуарська мережа (США);
- Британська Рада (Великобританія);
- Гете-інститут, DAAD, Сіменс, Фонд Конрада Аденауера, фонд Боша, програма Європаікум (Німеччина);
- Асоціація «Альянс Франсез», програма «Français à domicile» (Франція);
- Fellowship Program in Poland (Польща);
- Фонд Romualdo Del Bianco (Італія);
- програма «Maritime Studies», програма Quota (Норвегія).
- програма Tempus-Tacis (Європейський Союз).

П'ятнадцять науковців та викладачів ЧДУ імені Петра Могили відзначені дипломами та медалями Почесної міжнародної спілки вчених Phi Beta Delta, США.

Міжнародне визнання здобутків ЧДУ імені Петра Могили засвідчує підписання ним 18 вересня 2008 р. Великої Хартії Університетів «Magna Charta Universitatum», яка була ухвалена у Болоньї, Італія, в 1988 р.

ЧДУ імені Петра Могили вступив до Американської Ради з освіти і є членом Європейської Асоціації Університетів, а також приєднався до Міжнародної Асоціації університетів Карпатського регіону (ACRU).

Окрім викладачів, ми часто запрошуємо відомих іноземних дипломатів, науковців, політиків. Міжнародний авторитет ЧДУ імені Петра Могили університету підтвердили візити до університету та зустрічі зі студентами надзвичайних та повноважних послів США, Великобританії, Німеччини, Франції, Швейцарії, Норвегії, Польщі, Болгарії.

Велику низку проектів університет виконав за підтримки посольств США, Німеччини, Франції, Швейцарії, Норвегії, Польщі, у тому числі проведення літніх шкіл, міжнародних наукових конференцій, створення ресурсних центрів європейських мов тощо.

Університет має визнання та авторитет за кордоном. Він приєднався до тих, хто підписав Болонську та Таллуарську декларації, є повноважним членом найвідоміших у світі освітніх організацій – Американської Ради з освіти та Асоціації Європейських Університетів, а керівники нашого університету беруть активну участь у роботі цих організацій. Також було подано заявку щодо вступу до Євразійської Асоціації Університетів.

5.1. Сприяння участі студентів та викладачів у міжнародних програмах

Міжнародна діяльність ЧДУ спрямована на інтеграцію університету у світове навчальне та наукове середовище, підвищення якості майбутніх спеціалістів і рівня викладання за допомогою міжнародних організацій та сприяння авторитету університету за кордоном. Вона здійснюється згідно із затвердженою вченою радою Концепцією зовнішньої діяльності університету, в якій сформульовані два основні стратегічні напрямки зовнішньої діяльності:

1. Підвищувати якість основної продукції ЧДУ, тобто рівня знань студентів і навчальних послуг, що включає, в першу чергу, надання можливостей студентам отримувати додаткові знання та покращувати головне надбання університету – досвід і кваліфікацію професорсько-викладацького складу ЧДУ.

2. Поширювати інформацію про навчальну, наукову і соціально-вагому діяльність ЧДУ за межами України.

Згідно зі сформульованими Вченою радою задачами, міжнародна діяльність університету спрямована не на прибуткову діяльність, а на підвищення якості української освіти та її авторитету за межами України. Відповідно до цього, міжнародна діяльність університету зосереджена у таких напрямках:

- сприяння участі студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну;

- запрошення іноземних викладачів;
- прийом іноземних громадян на навчання до ЧДУ ім. Петра Могили;
- укладення міжнародних договорів;
- співпраця із закордонними організаціями;
- контакти з посольствами;
- проведення семінарів, які стосуються міжнародних програм.

Незважаючи на короткий час існування, університету вдалося досягнути успіхів, яких не має жодний із університетів Миколаєва. Далі наводяться данні за кожним із перелічених напрямів.

5.2. Участь студентів та викладачів у міжнародних програмах обміну у 2015 році

Діяльність міжнародного відділу була спрямована на пошук, інформування та консультаційну підтримку програм обміну, які фінансують міжнародні фонди. Всі програми, в яких перемагали наші студенти і викладачі, були абсолютно безкоштовними для переможців і для університету.

Університет є одним з лідерів в Україні за активністю участі викладачів та студентів у престижних програмах академічних обмінів:

Таблиця 5.2.1.

Перелік програм академічних обмінів у яких взяли участь студенти

ЧДУ ім. Петра Могили протягом 2015 року

Програма		Кількість учасників
1.	Міжнародний літній проект в Ошському державному університеті (Республіка Киргизстан) «Zukunftsdialog Bürgerenergie – Konfliktprävention durch Partizipation» im Rahmen des DAAD Programmes «Konfliktprävention in der Region Südkaukasus/Zentralasien und Moldau»	3
2.	Навчальний проект «Ecology and Civil Society», Німецька служба академічних обмінів (DAAD)	34
3.	Erasmus Plus Programme of the European Commission, Університет Кадісу (Іспанія) – програма бакалаврату – програма магістеріуму – аспірантура	1 1 2
4.	Осіння академія «Europa und seine Grenzen», Університет Саарланда (Німеччина) за підтримки DAAD	3
5.	Літні школи польської мови в польських університетах за підтримки Посольства Республіки Польща	2
6.	Study Tours to Poland	5
7.	Програми стажування та навчання у Німеччині (DAAD)	8
8.	Мовні літні курси у Віденському Університеті (Австрія)	1

9.	Стажування для студентів-журналістів у Німеччині за підтримки DAAD	13
10.	Програма навчання на рівні бакалаврату в університетах Норвегії (Quota)	2
11.	La escuela Colegio Delibesun: curso Intensivo de Lengua Española	1
12.	Стажування в університеті Саарланда (Німеччина) за підтримки DAAD	3
13.	Contemporary European and German Memory Politics (історичний проект), Фонд Роберта Боша, Німеччина	4
14.	Програма «Word. Culture. Me»	1
15.	Schiller International University, Heildelberg, Germany (стажування)	5
16.	Erasmus Plus Programme of the European Commission, міжнародний обмін в Італії «VENP»	1
17.	Стажування у Поморській Академії, м. Слупськ, Польща	46
18.	Молодіжний обмін «Youth Can Do It» в рамках програми Європейського Союзу «Erasmus Plus»	3

В 2015 році д.т.н., професор кафедри інтелектуальних інформаційних систем Кодратенко Ю. П. став учасником Fulbright Scholar Program в Cleveland State University (м. Клівленд, штат Огайо, США). Проект професора присвячений підвищенню ефективності систем нечіткого управління та прийняття рішень шляхом оцінки та розробки алгоритмів перспективних м'яких обчислень і сучасних методів оптимізації нечітких систем, а також шляхом проектування нечітких контролерів та нечітких систем з оптимальними параметрами і структурою та з урахуванням множини компромісних критеріїв.

Окрім того, завідувач кафедри англomовного професійного навчання к.пед.н., доцент Бабкова-Пилипенко Н. П. протягом 2015 року працювала в якості visit-professor в Міжнародному університеті Шилера, м. Хайдельберг, Німеччина, де викладала дисципліни «Methods of Research and Business Analysis», «Intercultural Communication».

5.3. Запрошення іноземних викладачів

Університет є одним з лідерів серед ВНЗ України за кількістю запрошених іноземних викладачів. У межах цього напряму проводиться робота:

- запрошення фахівців та листування з потенційними викладачами;
- організація та забезпечення попередніх візитів до Миколаєва;
- зустріч, розміщення, знайомство з містом, допомога у швидкій адаптації на новому місці та з реєстрацією в органах місцевої влади;
- знайомство з персоналом ЧДУ та організація робочих зустрічей з приводу діяльності фахівця в ЧДУ;

– виконання термінових заходів, пов'язаних з непередбаченими подіями під час перебування іноземців у Миколаєві.

У період з 2014-2015 рр. в університеті працювали та викладали 8 іноземних викладачів:

- *Ірина Мейжис*, професор педагогічних наук, Фінляндія;
- *Володимир Гавеля*, Росія, доктор філософських наук, професор;
- лектор ДААД *Якоб Волосчик*, протягом 2013/2014, 2014/2015 та 2015/2016 років є викладачем німецької мови в ЧДУ;
- лектор Фонду Роберта Боша *Крістоф Шюц*, протягом 2013/2014 та 2014/2015 навчальних років був викладачем німецької мови в ЧДУ;
- лектор Фонду Роберта Боша *Лена Грім*, протягом 2015/2016 навчального року є викладачем німецької мови в ЧДУ;
- *Олександра Цибульська* викладає польську мову студентам ЧДУ протягом 2013/2014, 2014/2015 та 2015/2016 навчальних років;
- *Лю Сяосяо*, Китай, протягом 2015/2016 навчального року є викладачем китайської мови в ЧДУ;
- *Тріста Реперт-Макгетрик* – представник Fulbright Program;
- *Allan Morris Shwedel* – Associate Professor Adolescent Education and Leadership Department, School of Education Salem State University;
- *Віктор Ханжун* – PhD in Economics, університет Небраска, США (Fulbright Program).

За час існування у ЧДУ викладали більш ніж 100 іноземних викладачів, у тому числі, 13 професорів-фулбрайтерів із США.

5.4. Прийом іноземних громадян на навчання до ЧДУ ім. Петра Могили

Прийом іноземців для навчання в ЧДУ імені Петра Могили здійснюється на підставі:

- міжнародних договорів України;
- загальнодержавних програм;
- договорів, укладених навчальними закладами з юридичними та фізичними особами.

До університету приймаються іноземці без обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Іноземці зараховуються до ЧДУ імені Петра Могили після тестування на підставі укладеного договору.

Реєстрація національного паспорта іноземця, який прибув до ЧДУ імені Петра Могили з метою навчання, проводиться в органах внутрішніх справ на підставі письмового звернення університету.

В університеті питаннями паспортно-візової служби займається відділ міжнародних зв'язків.

Університет має повний комплект документів, що зібрані у Збірнику нормативно-правових документів з питань організації та підготовки в Україні фахівців для зарубіжних країн, який видається щорічно Українським державним центром міжнародної освіти МОН України. Також міжнародна діяльність університету відбувається відповідно до наказів, постанов та інших нормативних документів, які надходять до університету після видання останнього Збірника нормативно-правових документів з питань організації та підготовки в Україні фахівців для зарубіжних країн.

Станом на листопад 2015 року у ЧДУ імені Петра Могили навчається **41 іноземний студент** з таких країн: Азербайджан (6 студентів); Вірменія (1 студент); Грузія (1 студент); Росія (5 студентів); Туркменістан (25 студентів); Зімбабве (1 студент); Узбекистан (2 студенти).

5.5. Укладення міжнародних договорів

Одним із напрямів міжнародного співробітництва є укладання міжнародних договорів, дані про які наведено у таблиці.

Таблиця 5.5.1.

Укладення міжнародних договорів

Країна партнер	Установа-партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати та публікації
Болгарія	Софійський університет імені Св. Климента Охридського	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про співпрацю	Обмін професорсько-викладацькими складами, спільні наукові дослідження та публікації, організація та проведення спільних академічних заходів
Болгарія	Економічний університет – Варна	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про академічну та науково-дослідну співпрацю	Розвиток академічного і науково-дослідного співробітництва у галузі економіки, фінансів, менеджменту, інформаційних технологій

Болгарія	Технічний університет – Габрово	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про академічну та науково-дослідну співпрацю	Розвиток академічного та науково-дослідного співробітництва в галузі економіки, фінансів, менеджменту, інформаційних технологій
Велика Британія	University College Plymouth St. Mark and St. John	Міжнародний обмін студентів та викладачів	Меморандум про взаємне порозуміння	Проходження практики студентів ЧДУ та спільні наукові дослідження в University College Plymouth St. Mark and St. John
Грузія	Батумський державний університет імені Шота Руставелі	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про співпрацю	Співробітництво в галузі освіти, проведення спільних науково-технічних конференцій, обмін студентами та спеціалістами
Грузія	Університет Грузії	Освітньо-наукове співробітництво	Угода про співробітництво	Спільні наукові дослідження, проведення сумісних науково-технічних конференцій, симпозіумів, виставок; створення міжнародних наукових колективів
Іспанія	Королівська Академія наук	Наукове співробітництво	Договір про співпрацю	Участь у конференціях, публікація: Kondratenko Y.P. Proceedings of the International Congress on Cost Control (17-18 March, 2011, Barcelona, Spain), Publ. by ACCID/ASEPUC, Barcelona, 2011. – pp. 145–159;

Італія	Університет Ка Фоскарі	Наукове співробітництво	Угода про співробітництво	Обмін студентами, стажування італійських студентів в ЧДУ, навчання в магістратурі Університету Ка Фоскарі
Італія	Університет для іноземців у Перуджі	Освітнє співробітництво	Договір про культурну співпрацю	Викладання італійської мови в ЧДУ, методичне забезпечення, створення курсів італійської мови для студентів ЧДУ, сертифікація знання італійської мови, обмін викладачами
Італія	Центр оцінки та сертифікації лінгвістики Університету для іноземців у Перуджі	Освітнє співробітництво	Угода	Проведення сертифікації знання італійської мови, створення екзаменаційного центру на базі ЧДУ
Канада	Інститут технології та передової освіти імені Хамбера	Освітньо-наукове співробітництво	Меморандум порозуміння	Впровадження онлайн-курсів для студентів, організація спільних освітніх програм і проектів, обмін академічною інформацією та навчальними посібниками
Китай	Дечжоуський університет	Освітнє співробітництво	Угода про обмін студентів	Обмін студентів, направлення викладачів на читання курсу лекцій

Колумбія	Університет Ла Сабани	Освітньо-наукове співробітництво	Меморандум порозуміння	Обмін викладачами та науковцями, спільні навчальні та дослідницькі програми
Німеччина	Університет Саарланду	Наукове співробітництво	Договір про співпрацю, робоча програма	Стажування студентів, аспірантів, викладачів ЧДУ в Університеті Саарланду, викладання лекцій
Німеччина	Фонд Роберта Боша	Освітньо-наукове співробітництво	Цільова угода	Планова робота на заняттях з німецької мови зі студентами-філологами; робота зі студентами в рамках запланованих занять з німецької мови
Норвегія	Stord/ Hausgesund University College	Освітньо-наукове співробітництво	Договір	Навчання студентів ЧДУ в Stord/Hausgesund University College, обмін науковцями
Республіка Польща	Південно-Східний Науковий Інститут	Наукове співробітництво	Договір	Участь у міжнародних семінарах, конференціях, обмін інформацією про наукові заходи
Республіка Польща	Люблінська політехніка	Освітньо-наукове співробітництво	Угода про співпрацю	Домовленість про спільне навчання студентів факультету комп'ютерних наук
Республіка Польща	Університет Казимира Великого	Наукове співробітництво	Договір про академічну співпрацю	Участь у конференціях, обмін науковими матеріалами

Республіка Польща	Державна вища східноєвропейська школа в Пшемишлі	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про партнерство та співпрацю	Організація наукового стажування викладачів, проведення обміну студентами, обмін інформацією та науковою літературою, підготовка до друку та публікація наукових робіт
Республіка Польща	Поморська Академія, м. Слупськ	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про партнерство та співпрацю	Організація наукового стажування викладачів, проведення обміну студентами
Словаччина	Тречинський університет імені Олександра Дубчека	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про співробітництво	Спільні наукові дослідження та видавнича діяльність
Сполучені Штати Америки	Університет Трої	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про співробітництво	Студентка ЧДУ Ольга Спиця пройшла стажування протягом року в Університеті Трої
Сполучені Штати Америки	Салемський державний університет	Освітньо-наукове співробітництво	Договір про співробітництво	Обмін професорсько-викладацькими складами, спільні наукові дослідження та публікації, організація та проведення спільних академічних заходів
Чехія	Університет Яна Євангелісти Пуркін'є в Усті на Лабі	Освітньо-наукове співробітництво	Рамковий договір про співпрацю	Обмін студентами та викладачами, проведення спільних конференцій

Таблиця 5.5.2.

Делегації, що відвідали ЧДУ у 2015 році

Дата	Делегація
11 лютого 2015 року	Круглий стіл «ЄС, НАТО...ЩО ПОСИЛИТЬ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ?» Візит делегації у складі: Річард Ньюгорт Скарборо – Радник, Заступник голови місії, Посольство Королівства Норвегії в Україні Мартін Дей – Заступник голови місії, Посольство Великобританії в Україні Мітя Мертенс – Другий секретар, Посольство Німеччини в Україні Міндагуас Квікліс – підполковник, військовий дипломат Посольства Литовської Республіки в Україні Ален Ремі – Надзвичайний і Повноважний Посол Франції в Україні
22 квітня 2015 р.	Візит латвійської делегації на чолі з професором Латвійського університету, політологом Жанетою Озолині та Почесним консулом Латвії в Одесі Олегом Веретенніковим
27 травня 2015 р.	Делегація з Університету Ка'Фоскарі, Італія на чолі з професором Паоло Біаджи
24 червня 2015 р.	Делегації з Вищої школи управління охороною праці в Катовіцах, Польща
24 червня 2015 р.	Делегація з Харбінського інженерного університету
25 вересня 2015 р.	Візит іспанської делегації в рамках проведення Конгресу іспаністів на чолі з Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Іспанії Паном Херардо Анхель Бугайо Оттоне, Пані Аною Марією Берет Гарсія, та Радником Пані Тамарою Сабала Утрія
30 вересня – 02 жовтня 2015 р.	Візит делегації Університету Саарланд, Німеччина
30 листопада	Візит військового аташе посольства королівства Норвегії Ханса Петтера Мідттуна.
3 грудня	Візит представників організації «Альянс Франсез»

5.6. Співпраця ЧДУ імені Петра Могили з фондами

Вишеградський фонд. У 2014-2018 роках у ЧДУ буде реалізовуватись проект «Перехідні демократії з врахуванням досвіду країн V4» за фінансової підтримки Вишеградського фонду.

Фонд Боша. Чорноморський державний університет імені Петра Могили декілька років активно співпрацює з Фондом ім. Роберта Боша (Німеччина). У рамках такого співробітництва реалізується програма лекторату Фонду, завдяки якій щорічно в університеті (в Інституті філології) в якості викладачів німецької мови працюють лектори Фонду. Ними також проводиться культурно-просвітницька робота щодо історії, культури і традицій Німеччини серед студентів

Німецька служба академічних обмінів DAAD. Кожного року в ЧДУ в рамках співробітництва з фондом працюють викладачі німецької мови. Окрім на початку жовтня 2014 року група студентів та молодих науковців факультету політичних наук Чорноморського державного університету імені Петра Могили відвідала Німеччину, з метою реалізації проекту «Political Mechanisms Providing «Green Economy» in Germany», а також у вересні – жовтні 2015 р. було реалізовано проект «Ecology and Civil Society» за фінансової підтримки німецької служби академічних обмінів DAAD.

Гете-інститут (Німеччина). За його підтримки в ЧДУ створено й успішно працює ресурсний центр, також діють курси німецької мови, які проводять українські викладачі разом із викладачами з Німеччини. Проводилися різноманітні заходи, в тому числі за проектом “Німецьке кіно містами України” (семінари, концерт, демонстрація кінофільмів) тощо.

Fulbright Scholar Program. У цій найпрестижнішій програмі Уряду США для професорів та науковців взяли участь понад десяток викладачів університету, які проводили наукові дослідження протягом року в університетах США, в тому числі декан факультету іноземної філології О. В. Пронкевич, який зараз є регіональним представником цієї програми. Також 7 викладачів та студентів проводили наукову роботу на рівні магістеріуму і ще 5 молодих викладачів стажувалися протягом року в університетах США.

Американська рада зі співробітництва в галузі освіти та вивчення мов (ACCELS). Більш ніж 20 студентів перемогли в програмах, що пропонувала ACCELS: Freedom Support Act Undergraduate Program та Muskie/Freedom Support Act Graduate Fellowship Program. За програмою LIGP (Local Initiative Grant Program) отримано грант на проведення семінару та публікацію матеріалів із сучасної американської літератури для вчителів спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням англійської мови.

Програма Tempus-Tacis. Університет взяв участь у розробці системи дистанційного навчання за проектом “Inter Collegiia”.

Велика Хартія Університетів “Magna Charta Universitatum”, що прийнята у Болоньї в 1988 році. У вересні 2008 року Миколаївський державний гуманітарний університет імені Петра Могили приєднався до Великої Хартії університетів.

Талуарська мережа. ЧДУ імені Петра Могили приєднався до Талуарської мережі та підписав відповідну декларацію. 11 вересня 2009 року на базі ЧДУ імені Петра Могили була створена фокус-група Девідом Вотсоном, професором Університету Лондона, для створення книги з досліджень громадського

залучення до системи вищої освіти. Були проведені співбесіди з адміністрацією університету, академічним складом та студентами.

Проведення семінарів, які стосуються міжнародних програм

Із часу заснування міжнародного відділу зрозуміло, що маємо величезну перевагу перед іншими університетами завдяки могутній електронній університетській мережі. Це створило інформаційне середовище, доступне всім студентам та викладачам. Будь-яку інформацію вони легко отримують із спеціальних розділів на інститутському сервері, завдяки розсиланню через електронну пошту повідомлень та аплікаційних форм, з бази даних про програми обміну, доступної усім охочим, пошуку в Internet.

За рік пропонуємо до 30 різних програм обміну. Крім того, регулярно проводили семінари за участю представників посольств США, Німеччини, Республіки Польща, Fulbright Program та ін.

TOEFL-Центр на базі ЧДУ імені Петра Могили

З жовтня 2013 року на базі Чорноморського державного університету імені Петра Могили працює TOEFL-Центр з метою надання допомоги студентам ЧДУ та усім бажаючим у поглибленому вивченні англійської мови та підготовки до міжнародних іспитів. Крім того, з червня 2014 року реалізовано можливість здачі іспиту TOEFL у стінах ЧДУ, у зв'язку з відкриттям сертифікаційного центру.

Іспит TOEFL (англ. Test of English as a Foreign Language) є комп'ютеризованим онлайн тестом з англійської мови, основне завдання якого – оцінити рівень підготовки тих, для кого англійська мова не є рідною. Надання результатів TOEFL є необхідною умовою для вступу більш ніж у 2400 коледжів і університетів США, Канади та багатьох інших країн світу. Окрім того, сертифікат TOEFL необхідний для участі в наукових і професійних сертифікаційних міжнародних програмах, міжнародних проектах та закордонних стажуваннях.

Тож, за актуальною потребою часу та для допомоги всім охочим підвищити свій кваліфікаційний рівень у галузі знань з англійської мови, в ЧДУ ім. Петра Могили розпочав свою роботу TOEFL-Центр, який спрямований на:

- покращення розуміння прочитаних академічних текстів та їх інтерпретацію;
- удосконалення сприймання академічних текстів;
- збагачення лексичного запасу;
- шліфування розмовних та письмових навичок.

Крім того, студенти Центру отримують змогу практикуватися в критичному мисленні, вибіркового зосередженні уваги та особливій здатності до «відчуття мови». Підготовка студентів до здачі іспиту TOEFL iBT відбувається шляхом практикування специфічних стратегій та новітніх практик.

Завдяки сучасним методичним посібникам та мовним тренажерам, TOEFL-Центр в ЧДУ ім. Петра Могили є єдиним в Миколаївській області

сертифікованим центром підготовки та здачі іспиту TOEFL, який навчає практичним навичкам ефективного складання іспиту.

Повний курс підготовки триває два місяці. Набір у групи відбувається постійно протягом року.

6. МАТЕРІЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріально-технічна база Чорноморського державного університету імені Петра Могили забезпечує можливість аудиторних занять, занять на комп'ютерах, проведення спортивно-масової роботи на достатньому рівні, сприяє можливості самостійної роботи студентів, організації їхнього побуту і відпочинку та відповідає сучасним вимогам щодо організації і проведення навчального процесу.

Навчальний процес в університеті проводиться в 11 навчальних корпусах, об'єднаних в єдиний комплекс – кампус, студентське містечко. Для забезпечення навчального процесу використовується 62 675,8 кв.м. Площа навчальних приміщень становить 49 605,97 кв.м. У навчальному процесі задіяні 124 аудиторії, 12 комп'ютерних класів, 20 лабораторій, 3 спортзали площею 1 765,2 кв. м., 2 тренажерних зали та актові зали.

До складу матеріально-технічної бази бібліотеки університету входять 1 абонемент, 3 читальні зали (загальна кількість місць – 245) загальною площею 788,56 кв.м. Зона зберігання фондів становить 358,93 кв.м.; зона обслуговування читачів – 382,88 кв. м. Бібліотека має в наявності 5 комп'ютерів, 1 сервер, 5 окремих місць для користувачів Internet.

ЧДУ ім. Петра Могили забезпечує житлом іногородніх студентів в 3-х сучасних гуртожитках. На сьогодні в них проживають 600 студентів.

Ідальня університету розрахована на 320 посадкових місць та має чотири буфети в навчальних корпусах.

Університет має автономну систему опалення, що дає змогу створити комфортні умови навчання та праці, а також в університеті впроваджено енергозберігаючі технології. Так, в університеті встановлені три установки сонячних колекторів для подачі гарячої води у двох гуртожитках та головному корпусі.

Санітарно-технічний стан будівель і споруд, умови експлуатації приміщень і обладнання, матеріально-технічна база ЧДУ ім. Петра Могили відповідають встановленим нормативам, що підтверджують санітарний паспорт, висновки місцевих органів з охорони праці та органів державного пожежно-технічного нагляду. Керівництво ЧДУ ім. Петра Могили постійно турбується про розвиток, оснащення та збільшення аудиторного фонду для проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять.

Відповідно до вимог робочих навчальних планів і програм навчальних дисциплін аудиторії та кабінети університету оснащені необхідним обладнанням, офісною та організаційною технікою (копіювальні апарати, телевізори, ноутбуки, відеомагнітофони, відеоплеєри, музичні центри, акустичні системи, магнітофони, відеокамери, мультимедійні проектори).

Для занять з фізичного виховання відкрито спортивно-тренувальний майданчик, до складу якого входить футбольне, волейбольне та баскетбольне поля, спортивні споруди для занять легкою атлетикою.

На базі університету відкрито водноспортивний комплекс (зі спортивними залами, причальним портом, роздягальнями, тренажерними залами, елінгами, навчальними кабінетами) для занять студентів за напрямком «Академічне веслування» загальною площею 430 кв.м. Для занять з академічного веслування придбані спортивні човни класу 8+4х – 3 шт., 4 – 2 шт, 2х, 2 – 2 шт., 2+1х – 3 шт., та навчальні човни в кількості 12 шт., весла, тренажери Concept 2 в кількості 4 шт., катер з підвісним мотором фірми Suzuki. Планується придбання тренажерного спортивного комплексу. Університет має вітрильно-моторну яхту «Ольвія», на якій студенти регулярно вирушають в екологічні експедиції.

Інформаційно-комп'ютерний центр ЧДУ ім. Петра Могили забезпечує функціонування локальної мережі, вузла Інтернет, підтримку в робочому стані комп'ютерної та офісної техніки університету, роботу комп'ютерних класів і пунктів друку та копіювання.

На сьогодні у ЧДУ ім. Петра Могили налічується 533 сучасні комп'ютери, частину з яких об'єднано в локальну мережу та приєднаних до глобальної мережі Internet. У мережі університету зареєстровано близько 4 тис. користувачів. Кожен співробітник, студент, слухач підготовчого відділення має відповідні повноваження для доступу в мережу і власну папку на файловому сервері. Його інформація зберігається на серверах протягом всього часу навчання чи роботи.

Близько 47% всіх комп'ютерів ЧДУ ім. Петра Могили зосереджені в комп'ютерних класах, які працюють з 8:30 до 21:00. ЧДУ ім. Петра Могили підключений до Інтернету через оптоволоконний канал на швидкості 6 мбіт/сек. і дає можливість усім своїм студентам та співробітникам безкоштовно працювати в Інтернеті та користуватись електронною поштою. Функціонують офіційний Web-сервер, студентський Інтернет-сервер, сайт дистанційної освіти та кілька форумів різної тематики. Співробітники університету мають можливість отримувати електронну пошту та працювати в Інтернеті з домашніх комп'ютерів через вузол Інтернет ЧДУ.

В університеті працює комп'ютерний клас для наукової роботи аспірантів та викладачів у зазначеному дистанційному програмному середовищі Moodle.

Для забезпечення потреб студентів функціонують три пункти друку та копіювання, устаткованих копіювальними апаратами, комп'ютерами, принтерами та сканерами, в тому числі є широкоформатний кольоровий принтер для друку плакатів великого розміру.

Усі комп'ютерні класи та ключові точки університету обладнані веб-камерами, зображення з яких виводиться на внутрішню веб-сторінку університету.

Для підключення ноутбуків співробітників та студентів університету розгорнуто бездротову комп'ютерну мережу (Wi-Fi).

Видавничий відділ ЧДУ ім. Петра Могили оснащений копіювальною технікою з ризографами і комп'ютерами з кольоровими принтерами, а також іншою поліграфічною технікою (ламінатор Laminat GMP-LSI 13, різак Ideal, BP-72, ниткошвейна машина), яка дає змогу надавати практично весь спектр

видавничих послуг. Для видавничої роботи використовуються пакети програм Fine Reader, CorelDraw, MS Publisher, Adobe PhotoShop, Quark Xpress та інші. Відділ повністю забезпечує всі підрозділи та факультети ЧДУ ім. Петра Могили поліграфічною продукцією, а також видає студентську газету «Вагант».

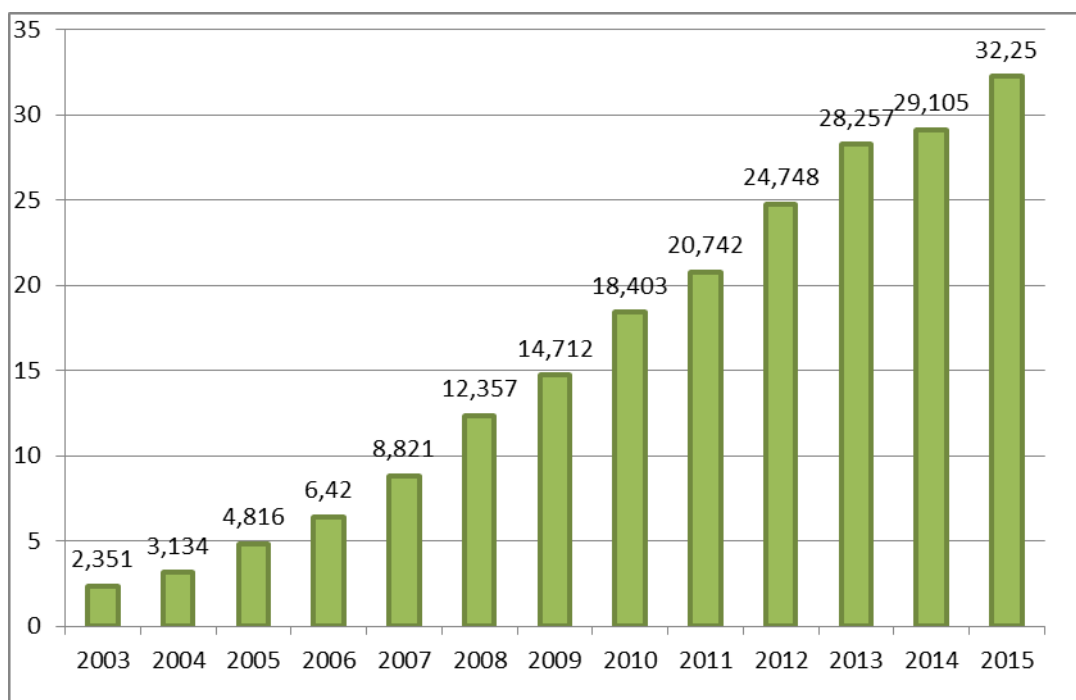
Усі факультети мають достатню матеріально-технічну базу для забезпечення навчального процесу спеціальностей університету.

Таблиця 6.1.

Забезпечення ЧДУ імені Петра Могили приміщеннями навчального призначення та іншими приміщеннями

№ з/п	Найменування приміщень за функціональним призначенням	Площа Приміщень (кв.м)
1.	Навчальні приміщення, усього: у тому числі:	49 605,97
1.1.	Приміщення для занять студентів, курсантів, слухачів (лекційні, аудиторні приміщення, кабінети, лабораторії тощо)	43 832,77
1.2.	Комп'ютерні лабораторії (аудиторії)	4 008
1.3.	Спортивні зали	1 765,2
2.	Приміщення для науково-педагогічних (педагогічних) працівників	599,65
3.	Службові приміщення	530,75
4.	Бібліотека, у тому числі читальні зали	788,56 382,88
5.	Гуртожитки	7 578,5
6.	Їдальні, буфети	1 034,25
7.	Профілакторії, бази відпочинку	65
8.	Медичні пункти	48
9.	Будинки викладачів	2 616,4

Головною метою роботи з управління і використання фінансів було забезпечення вдосконалення навчального процесу та наукової діяльності, а також матеріально-технічної бази. При цьому в першу чергу роботу було спрямовано на забезпечення виконання захищених статей бюджету: виплата стипендії, заробітної плати, комунальних платежів.

Рис. 6. Фонд заробітної плати, млн. грн.

Паспортом Бюджетної програми на 2015 р. затверджено середньорічну кількість штатних одиниць – 753,8 у тому числі 459,7 – за загальним і 294,1 – за спеціальним фондами (табл. 6.).

Таблиця 6.2.

Середньорічна чисельність штатних одиниць у 2015 н. р.

Тип персоналу	Загальний фонд	Спеціальний фонд
Управлінський персонал	10	8,3
Науково-педагогічний персонал	241,7	142,2
Педагогічний персонал	-	-
Спеціалісти	143,0	63,9
Робітники	65,0	79,7
Разом	459,7	294,1

Разом витрати університету на поточний ремонт за 2015 рік (за рахунок коштів спецфонду) складають 572 тис. грн та придбано обладнання (в тому числі для бібліотечного фонду) на 491,2 тис. грн.

Заробітна плата і стипендія виплачується в повному обсязі та без затримок. Заборгованість по оплаті за комунальні послуг відсутня.

Ректор

Л. П. Клименко